

A rumén nyelvátlasz első három kötetének magyar eredetű anyaga

A napjainkban kiadás alatt álló rumén nyelvátlasz (*Atlasul Lingvistic Român I—II.* és *Atlasul Lingvistic Român Mic I—II.*) eddig megjelent, illetőleg hozzánk is eljutott köteteit¹ vizsgálgatva, számos magyar eredetű, illetőleg magyarból kölcsönzött kifejezésre bukkantam. Az adatok elég nagy száma arra ösztönzött, hogy rendszeresen foglalkozzam a kérdéssel.² Így gyűjtöttem össze az alább felsorolt 313 kifejezést. Mindent elkövettem ugyan, hogy gyűjteményem minél teljesebb legyen, az atlasz gazdag anyaga és a térképek zsúfoltsága miatt azonban valószínűleg több adat kikerülte figyelmemet. Csak azokat a kifejezéseket írtam ki, melyeknek magyar eredetéhez, illetőleg magyarból való kölcsönzéséhez semmi kétség nem fér. A *șifoner* (sifonér), *rac* (rák), *doctor-doftor* (orvos) *măștîhoi* (mostoha) stb.-szerű szavakat éppen ezért figyel-

¹ A rumén nyelvátlasznak 1938-40 közt három kötete jelent meg: a) *Atlasul Lingvistic Român. Publicat de Muzeul Limbii Române din Cluj, sub conducerea lui Sextil Pușcariu, profesor la universitatea din Cluj, membru al Academiei Române. Partea I. (ALR. I.) Vol. I.: Părțile corpului omenesc și boalele lui. De Sever Pop, conferențiar la universitatea din Cluj. Cluj, 1938. Rövidítve: ALR. I-1.*

b) *Micul Atlas Lingvistic Român ... Partea I. (ALRM. I.) Vol. I. Părțile corpului omenesc și boalele lui. De Sever Pop ... Cluj, 1938. Rö. ALRM. I-1.*

c) *Atlasul Lingvistic Român Partea II. (ALR. II.) Vol. I.: A) Corpul omenesc, boale (și termeni înrudiți); B) Familia, nașterea, copilăria, nunta, moartea, viața religioasă, sărbători; C) Casa, acareturile, curtea, focul, mobilierul, scule. De Emil Petrovici, profesor la universitatea din Cluj Regele Ferdinand I. Sibiu. Sibiu, Muzeul Limbii Române. Leipzig, 1940. Rö. ALR. II-1.*

A kiadás állapotáról azóta semmit sem tudunk.

² Az ALR. I-1, és ALRM. I-1 magyar vonatkozású anyagával Blédy Géza is foglalkozott. (*Magyar Irodalomtörténet 1939. Emlékkönyv Kristóf György hatvanadik születésnapjára.* Kolozsvár, 1939. 39—62. Az ALRM. I-1 magyar anyagát teljes egészében, az ALR. I-1 anyagából csak mutatóban közölte néhány térkép magyar anyagát. Az egyes adatok előfordulási helyét nem jelöli. Több lényeges adat elkerülte figyelmet. Anyagát nem betűrendben, hanem a térképek sorrendjének megfelelően adja elő. Ezért dolgozatomban ezt a két kötetet is feldolgoztam.

men kívül hagytam. Mivel nyelvatlasz-adatokról van szó, az alább közölt anyagnak is természetesen elsősorban nyelvföldrajzi szempontból kellene értékesnek lennie. Ebből a szempontból azonban a rumén gyűjtőktől közzétett adatok nem egészen megbízhatóak. Gyűjteményemben előfordul egy-két régebben átvett magyar eredetű szó (ilyen pl. a *mai, beteag, tãmãduesc*), melyeknek elterjedtségét meglehetősen pontosan vázolhatjuk az atlasz adatai alapján, az esetek többségében azonban az adatok meglehetősen gyérek. Ennek oka szerintem a gyűjtők ponthálózatainak ritka volta, a tanulmányozott pontok közti igen nagy távolság. POP SEVER, a nyelvatlasz egyik gyűjtője 301 helység nyelvét tanulmányozta. Gyűjtés közben saját bevallása szerint is 30—50 km távolságra választott ki egy-egy pontot. A másik gyűjtő, PETROVICI EMIL 85 pontot tanulmányozott s minden 90—100 km-re állt meg. E nagy ugrások következtében természetesen számos népnyelvi adat kimaradt gyűjtésükből. Itt van pl. a magyarból kölcsönzött és már évszázadok óta meglehetősen elterjedt *țintirim* (templomudvar, temető) szó. A rumén gyűjtők mindössze 16 erdélyi és 1 moldvai helységből közlik. A rendelkezésemre álló jelenlegi és történeti adatok tanúsága szerint azonban e szó élettere jóval nagyobb. Közismert Erdély ruménlakta területén, Bukovinában, sőt Moldvában is egész Jászvásár (*Jași*) vidékéig. *Terhes* szavunkat (a ruménben *tãroasã* alakban él) csak három helységből közlik (*Barcãnfalváról, Borgóprundról* és *Borosjenőről*). Adataink szerint ez is általánosan használt Erdély ruménlakta területén.³ Más közismertebb magyar eredetű szóra viszont azért találunk csak egy-két adatot, mert a gyűjtők kérdőívében nem fordult elő. Az ezekre vonatkozó adatok a véletlennek köszönhetők. Ebből a szempontból tehát az itt közölt adatok kiegészítésre szorulnak. A közölt kifejezések száma mindenesetre szép eredménnyel kecsegteti a kutatót. Különösen a ház, az udvar, az építkezés stb. érdemel különös figyelmet. Az alább közölt 313 kifejezés közül 146 vonatkozik a házra, az udvarra és az építkezésre. Elég sok kölcsönszót találtam az emberi testre és ennek betegségeire vonatkozó anyagban is (emberi test részei: 34, betegségek: 20, az emberi testtel kapcsolatos más kifejezés: 38, népelet: 14, vallásos élet: 14).

³ Ezeket az adatokat dr. Tamás Lajos egyetemi ny. rendes tanár úr volt szíves rendelkezésemre bocsátani. Ezért és az anyag feldolgozására vonatkozó útbaigazításaiért e helyen is hálás köszönetet mondok. Ugyancsak itt mondok köszönetet dr. Szabó T. Attila egyetemi ny. rk. tanár úrnak és Brüll Emánuel ref. kollégiumi tanár úrnak, kik állandóan figyelemmel kísérték munkámat, s nagy segítségemre voltak a tanulmányozott pontok magyar nevének megállapításában.

A kölcsönzés módja, az ezzel kapcsolatos alaktani és hangtani változások szempontjából még több érdekes adatot talál itt az érdeklődő. Az alaktani sajátosságok közül mindössze a raggal, illetőleg jellel ellátott kifejezések átvételére (pl. *şifont, torumbu*) és a magyar igéknek a rumén igerendszerbe való beiktatására hívom fel a figyelmet (*kopogtat—copocotli, makog—măcăgui, pakol—pocoli, pislákol—pişlacoli, sétál—şitji, vakol—văcăli*, de a jelentő mód jelen idő tárgyas ragozás egyes harmadik személyében, mivel valószínűleg ezt hallották a leggyokrabban, megmaradt az érintetlen magyar alak: *văcălje*). A hangtani jelenségek közül különösen a rumén köznyelvben szokatlan hangok átvétele érdemel figyelmet (pl. *a: jaɨ, gozdo, sivbaɨ, vacsem; ö:büt'öcurɨ, ó:felcõt'aş; ü:büt'öcuri, cömüveş*). A csíkmegyei *Csíkszentmihály* ruménségének nyelvében még a környező székely népryelvre oly jellemző *á:a* ejtést is megtaláljuk [pl. *gard* (kerítés), *alvan* (állvány), *zar* (zár) stb]. Mindez fényes bizonyítéka annak, hogy a kölcsönzavakkal együtt nagyon gyakran meghonosodik egy-két az illető nyelvben szokatlan, gyakrabban hallott hang is.⁴ Itt-ott találkozunk néhány hangsúlykölcsonzéssel is (pl. *badog, reformatuş*.)

Ez általános természetű megjegyzések után át is térek az anyag betűrendes közlésére. A címszó után a rumén népryelvi alakok következnek, majd ezek után előfordulási helyük megyék szerint. A megyéket betűrendbe szedve s rövidítve jelzem,⁵ kivéve az ókirályságbelieket, melyek csak ritkán fordulnak elő s a rövidítések számát tetemesen növelték volna. Az előfordulási helyek felsorolása után az adat forrását jelzem. Közlöm a gyűjtők kérdőívének megfelelő címszavát is. Sok esetben ugyanis a nyelvi adat jelentését csakis ennek segítségével állapíthatjuk meg.

⁴ E jelenség egyébként Erdélyben nem is olyan ritka. Egyes helyeken a magyarság is átvett egy-egy jellegzetesen rumén hangot. A szolnokdobokamegyei Ördöngösfüzesen pl. a veláris illabiális *á* hangot észleltem a magyarság nyelvében. (Vö. MNy. XXXVII, 207.) Gáldi László az ilyen hangkölcsonzéseket kétségbe vonta ugyan (Vö. MNy. XXXVII, 358—60.), de ezek után, el kell ismernünk, hogy igenis lehetségesek.

⁵ A következő rövidítéseket alkalmaztam: Af.—Alsófehér, A.—Arad, Bé.—Békés, BN.—Beszterce-Naszód, B.—Bihar, Br.—Brassó, Cs.—Csík, F.—Fogaras, Hsz.—Háromszék, H.—Hunyad, Kk.—Kisküküllő, K.—Kolozs, KSz.—Krassó-Szörény, M.—Máramaros, MT.—Maros-Torda, Nk.—Nagyküküllő, Szt.—Szatmár, Szeb.—Szeben, Sz.—Szilágy, SzD.—Szolnok-Doboka, TA.—Torda-Aranyos, T.—Temes, Tr.—Torontál, U.—Udvarhely.

A.

ablak fn.⁶ *oblac*:⁷ Érkenéz (B) [ALR. II—1, 122/MN.⁸ oblon—ablaktábla]; *oblac*: Borosjenő (A) [ALR. II—1, 141/273. firidă—vakablak]; *oblac -i*: Biharrósa (B), [ALR. II—1, 131/235. femeia dîretică prin casă — az asszony takarít a házban]. Vö. még *vakablakkal*. :m. *ablak*. Nyelvünkben is szláv kölcsönszó ugyan, de a ruménbe minden bizonnyal a magyar nyelvből került. Vö. EtSzt. 6.

abrosz fn. 'terítő' *aboros*: Borosjenő (A); *abros*: Csíkszentmihály (Cs) [ALR. II—1, 148/MN. boccea—terítő, pokróc]. : m. *abrosz*. Vö. EtSz. 9—10.

ács fn. *aci*: Kismajtény (Szt) [ALR. II—1, 115/222. tâmplar—asztalos]. :m. *ács*.

ágyékos mn. 'sérvéses' *ad'icoş*: Nagyléta (B) [ALR. II—1, 125. hernie—sérv és ALR. I—1, 136. vătăm—sérvéses]. *Szárm. s-yo ad'icoşet*: Piscolt (B) [ALR. I—1, 147 mă vătăm—sérvet kapok]. :m. *ágyék*.

állás fn.' az épülő ház mellé készített álló és dolgozó hely ' *alaş*: Fenes (Af), Borosjenő, Ópécska (A), Borgóprund (BN), Biharrósa, Oláhszentmiklós (B), Csernátfalva (Br.), Alsóárpás (F), Petrilla (H), Mikeszásza (Kk), Nádasszentmihály (K), Maroshévíz (MT), Barcánfalva (M), Héjjasfalva (Nk), Avasfelsőfalva, Kismajtény, Tőkésbánya (Szt), Polyán (Szeb), Oláhbaksa (Sz), Bethlen, Nagybúny (SzD), Magyarpeterd (TA) [ALR. II—1, 123/238, schelă—állás].

⁶ A címszó után rövidítve jelzem azt is, hogy az illető kölcsönszó milyen szófajhoz tartozik: fn.=főnév, ht.=határozószó, i.=ige, ind.szó=indulatszó, mn.=melléknév.

⁷ A vastagon szedett hang a hangsúlyos szótagot jelzi. Nyomda-technikai okokból a hangsúlyos *o*, *e* és *a* jelölését kénytelen voltam elhagyni.

⁸ Az atlasz megfelelő kötetét jelző rövidítés (ALR. I-1, ALR. II-1, ALRM. I-1) után a kötet lapszáma, majd az adatot tartalmazó térkép száma következik. Az ALR. I-1, és ALRM. I-1, esetében a lapszám és a térképszám ugyanaz, mivel egy lapon csak egy térkép található. Az ALR. II-1, lapszáma után gyakran MN. található a térképszám helyén. Ez azt jelenti, hogy a közölt adat a térkép szélén közölt térképezetlen anyagból való. Ugyanezt a rövidítést használja az atlasz is. (MN.=material necartografiat—térképezetlen anyag).

állvány fn. 'gestell' *alvan*: Csíkszentmihály (Cs) [ALR. II—1, 123/238. schelă—állítás].

aranyér fn. 'hemorrhoiden leidend' *qrqner*: Érkenéz (B) [ALR. II—1, 58/MN. hemoroizi—aranyér].

aranyeres mn. 'an hemorrhoiden leidend' *qrqneres*: Kismajtény (Szt) [ALR. II—1, 58/MN. hemoroizi—aranyér].

asztalos fn. 'tischler' *qstqloş*: Érkenéz, Oláhszentmiklós (B), Kovászna (Hsz); *astăluş*: Fenes (Af), Petrilla (H), Héjjasfalva (Nk); *asteluş*: Magyarpeterd (TA); *astalişu*: Nádasszentmihály(K), Barcánfalva (M), Avasfelsőfalu, Tökésbánya(Szt), Oláhbaksa (Sz), Bethlen (SzD); *staliş*: Borsa (M) [ALR. II—1, 155/222. tâmplar—asztalos].

avas mn. *auşit*: Tökésbánya (Szt) [ALR. II—1, 10/19. slănină râncedă—avas szalonna].

B.

bádog fn. *badog*: Érkenéz (B), Csíkszentmihály (Cs), Avasfelsőfalu, Kismajtény (Szt); *badoc*: Barcánfalva (M), Tökésbánya (Szt); *bad'ic*: Oláhszentmiklós (B) [ALR. II—1, 120/232. acoperiş de tablă—bádogfedél].

baj fn. *bajul cela*: Alsóapsa (M), Felsőfernezely (Szt), Tordavilma (SzD) [ALR. I—1, 19. és ALRM. I—1, 119. epilepsie—nyavalyatörés]; Mikelaka (A), Kétegyháza (B) [ALR. I—1, 143. el sufere de epilepsie—nyavalyatörésben szenved]. : m. *baj* Vö. EtSzt. 230. L. még *szívбай*.

barnás mn. *bărnaci*: Borosjenő (A), Biharrósa (B); *bărnaci*: Ópécska (A), Érkenéz, Oláhszentmiklós (B), Nádasszentmihály (K), Borsa (M), Avasfelsőfalu, Kismajtény, Tökésbánya (Szt), Oláhbaksa (Sz), Nagybúny (SzD); *bârnaci*: Aranyosfő (TA), [ALR. II—1, 3/5. oacheş—barnás].

bendő fn. *bind'eş*: Kismajtény (Szt) [ALR. II—1, 38/MN. burtă—has]; *bind'eş de ȳaie*: Nádasszentmihály (K) [ALR. II—1, 132/255. geam de beşică—hólyagból készült ablakszem].: m. *bendő*.

bér fn. *a fost bir la popa, o vică dă bir*: Oláhszentmiklós (B) [ALR. II—1, 110/MN. ce să dă preotului care umblă cu iordanul—mit adnak a papnak, amikor házszentelésre jár?]. : m. *bér*. Eredete vitatott. Az EtSzt. szerint a magyarból került a ruménbe (360—1).

beteg mn. *beteag*: Ompolykisfalud (Af), Almásegres, Felsősimánd, Háromalmás, Soborsin (A), Corneşti-Târg (Bălţi), Kovin,

Ovka (volt Szerbia), Kétegyháza (Bé), Marosborgó, Szentjózsef, Újradna (BN), Magyarcséke, Nagyléta, Nagyürögd, Piskolt, Tataros (B), Movila Ruptă, Râșcani(Botoșani), Brassó (Br.), Aluatu (Cahul) Cârlibaba (Câmpulung), Gura Roșie (Cetatea-Albă), Vasláb (Cs), Breáza, Újsinka(F), Bodzaforduló, Erösd, Kézdimártonos(Hsz), Dupapiátra, Felsőlapugy, Kosztezsd, Prevalény (H), Küküllősolyomos (Kk), Erdőfelek, Mocs, Székelyjő (K), Ferend, Kölnök, Majdán, Óborlovény, Rekettyő, Szamosréve, Zsidóvár (KSz), Borsa, Budfalva, Jód, Petrova(M), Kisszentlőrinc, Mezőrúcs (MT), Kálbor, Medgyes, Oláhivánfalva, Olthidegkút, Zoltán (Nk), Târgu-Neamț (Neamțu), Szamosdob (Szt), Bojca, Ecellő, Rehó (Szab), Alsószopor, Felsőkaznacs, Felsőszivágy, Vármező (Sz), Alparét, Csicsógyörgyfalva, Csokmány, Szamosjenő (SzD), Alsószolcsva, Felsővidra, Borrév, Bükkfalva, Kisbecskerek (TA), Bánlak, Nagykőcse (Tr); *beteag és bolnav*: Kissajó (BN); *bolnav* és *beteag* Sângerei (Bălți), Romoly (BN), Vajdahunyad (H), Oláhbükkös (Kk), Dános (Nk), Tordavilma (SzD), [ALR. I—1, 133. és ALRM. I—1, 190. bolnáv—beteg]; Măceșul de jos (Dolj). Boian (Hotin), Piuă Petrii (Jalomița), Negreni (Olt), Furcenii-Vechi (Tecuci), Zimnicea (Teleorman) [ALR. II—1, 55/MN. *beteag de picioare—fájóslábú*]; Mikeszásza (Kk) [ALR. II—1, 55/109. *zace în pat—fekszik*]; *beteag de un ochi*: Gordinești (Hotin), Mădârjac (Jași), Cuizovca, Perisecina (Orhei), Bolotești (Putna), Osica de jos (Romanai), Beștepe (Tulcea) [ALR. I—1, 67. és ALRM. I—1, 100. *chior—félszemű*]; *bet'ag*: Budfalva (M) [ALR. II—1, 143. *el suferă de epilepsie—nyavalyatörésben szenved*]; *bet'eag*: Ópécska (A), Tuzla (Cetatea-Albă), Bethlen, Nagybúny (SzD) [ALR. II—1, 54/MN. *nu-i acătării—alkalmatlan*]; *beteji bolonz*: Biharrósa (B), [ALR. II—1, 57/114. *balamuc—elmegyógyintézet*]; *bet'ag d'i gută*: Aranyosfő (TA) [ALR. II—1, 59/118. *amigdalită—mandula gyulladás*]; *bet'ag*: Valea-Lungă, Cricov (Dâmbovița), Pestișani (Gorj), Kovászna (Hsz), Nucșoara (Muscel), Saharna (Orhei), Mircești (Roman), Căușanii-Vechi (Tighina), Somova (Tulcea) [ALR. II—1, 55/MN. *beteag de picioare—fájóslábú*]; *bet'ag*: Oláhbaksa (Sz) [ALR. II—1, 55/109. *zace în pat—fekszik*]; *bet'ag*: Héjjasfalva (Nk) [ALR. II—1, 55/MN. *bolește—betegeskedik*]; *bet'ag*: Borsa (M) [ALR. II—1, 54/MN. *aiureală—delirium*]; *bet'ag de deșot'*: Avasfelsőfalu (Szt); *bet'ag de potcă*: Ópécska (A), Bethlen (SzD) [ALR. II—1, 62/123. *potcă—ígézés*]; *bet'ag*: Borosjenő (A), Biharrósa, Érkenéz (B), Petrilla (H), Kismajtény, Tőkésbánya (Szt), Nagybúny (SzD) [ALR. II—1, 62/124. *lăuză—*

betegágyas]; *bet'ag*: Oláhszentmiklós (B) [ALR. II—1, 56/MN. boală de naștere—születési betegség]; *beciag* (olv. becság): Valkány(Tr.), [ALR. II—1, 55/MN. beteag de picioare—fájóslábú]; *a foz beciag g'e vârsat*: Magyarpeterd (TA) [ALR. II—1, 23/45, ciubit de vârsat—himlőhelyes]; Gilád, Kiszetó (T), Gád (Tr) [ALR. II—1, 62/124. lăuză—betegágyas]; *bit'ag*: Maroshévíz (MT) [ALR. II—1, 56/MN. se molipsește—megfertőződik]; *biciag* (olv. bicság): Csernabesenyő (KSz) [ALR. II—1, 56/MN.]; *bieciag* (olv. biecság): Gilád (T) [ALR. II—1, 54/MN. bolește—betegeskedik]. *Szärm. betegos*: Mikeszása (Kk), Héjjasfalva (Nk) [ALR. II—1, 53/105. bolnăvicios—beteges]; Ráksa (Szt) [ALR. I—1, 133 és ALRM. I—1, 190. bolnav—beteg]; *beteguos*: Csíkszentmihály (Cs) [ALR. II—1, 53/105. bolnăvicios—beteges]; *bet'egos*: Sztrimba (H), Felsőilosva, Kékesújfalú, Oláhlápos (SzD), Aranyosfő (TA) [ALR. I—1, 133. bolnav—beteg]; Borosjenő, Ópécska (A), Borgóprund (BN), Biharrósa, Érkenéz, Oláhszentmiklós (B), Alsóárpás(F), Petrilla (H), Barcánfalva (M), Kiszetó, Tökésbánya (Szt), Oláhbaksa (Sz), Bethlen (SzD), Aranyosfő (TA) [ALR. II—1, 53/105. bolnăvicios—beteges]; *bet'agos*: Mikelaka (A), Bél, Mézged, Rév (B), Gyergyóhollós (Cs), Strezakercisora (F), Alsóapsa, Bárdfalva (M), Ráksa, Szamosborhíd (Szt), Mojgrád (Sz), Maroslekence (TA) [ALR. I—1, 133. bolnav—beteg]; *becegos* (olv. becsegosz): Dobra (H), Sveti Mihajlo (volt Szerbia) [ALR. II—1, 53/105. bolnăvicios—beteges]; *beceguos*: Novákfalva (KSz), Kiszetó (T), Valkány (Tr) [ALR. II—1, 53/105. bolnăvicios—beteges]; *beciagos*: Stejvaspatak, Vecel(H), Nagyzsupán (KSz), Sistaróc(T) [ALR. I—1, 133. bolnav—beteg]; *biciguos*: Csernabesenyő (KSz) [ALR. II—1, 53/105. bolnăvicios—beteges]; *s-o betejit*: Recea (Bălți) [ALR. II—1, 55/MN. beteag de picioare—fájóslábú]; *fume.je bit'ejitã*: Maroshévíz (TA); *becejitã*: Héjjasfalva (Nk), Magyarpeterd(TA) [ALR. II—1, 62/124. lăuză—betegágyas]. : m. *beteg*.

betegség fn. *beteșig din iele*: Avasfelsőfalú (Szt) [ALR. II—1, 127. boală dintru iele—paralízis]; *beteșig*: Nádasszentmihály (K), Barcánfalva (M) [ALR. II—1, 56/MN. boală de naștere—születési betegség]; *are beteșigu cel greu*: Komorzán (Szt.) [ALR. I—1, 143. el suferă de epilepsie—nyavalyatörésben szenved]; *bet'eșig*: Érkenéz, Magyarcséke (B), Kismajtény (Szt), Nagybúny (SzD) [ALR. II—1, 56/MN. se molipsește—megfertőződik]; Bárdfalva (M), Mózsfalu (Szt) [ALR. I—1, 143. el suferă de epilepsie—nyavalyatörésben szenved]; Barcánfalva (M) [ALR. II—1, 56/MN. boală de naștere—születési betegség]; *bet'ășig*: Felsőkaznacs (Sz) [ALR.

I—1. 143.]; *beteşug*: Maroslekenca (TA) [ALR. I—1, 122. oftică-heptika]; Csíkszentmihály (Cs) [ALR. II—1, 56/MN. boală de naştere—születési betegség]; Alsóárpás (F), Bethlen (SzD) [ALR. II—1, 57/MN. boală molipsitoare—ragályos betegség]; *bet'eşug*: Aranyosfő (TA) [ALR. II—1, 56/MN.]; *ni să pare că-i de beteşugu hăl uscat*: Héjjasfalva (Nk) [ALR. II—1, 42/84. sfrijit—lefogyott, kiasszott]; *bit'eşugu*: Maroshévíz (TA) [ALR. II—1, 56/MN. se molipseşte—megfertőződik]; *beceşug* (olv. becesug): Novákfalva (KSz) [ALR. II—1, 56/MN. boală de naştere—születési betegség]; Nagyzsupán (KSz) [ALR. I—1, 143. el suferă de epilepsie—nyava-lyatörésben szenved]; *becejug* (olv. becsezsug): Sveti Mihajlo (volt Szerbia [ALR. II—1, 56/MN.]; *beciăşug* (olv. becăsug): Vajda: hunyad, Vecel(H); *beciăjug* (olv. becászsug): Sistaróc, Szenesfalu (T) [ALR. I—1, 143.]: m. *betegség*, illetőleg m. *beteg* + rumén *şug* képző.

betlehem fn. 'gyertyával kivilágított csillag, vagy a betlehemi jelenetet tartalmazó házikó, melyet karácsonykor házról-házra hordanak a betlehemesek' *betlejem*: Gád (Tr) [ALR. II—1, 111/MN. umblă cu vicleimul—jár a betlehemmel]. : m. *betlehem*.

bika fn. *pare că iej bică*: Dobra (H) [ALR. II—1, 50/MN. po-reclă pentru un om gros—a kövér ember gúnyneve]. : m. *bika*.

bokréta fn. *bocrietă dim busuioc*: Mirceşti (Roman) [ALR. II—1, 102/MN. pămătuful de busuioc (cu care se aghesmuieşte)—az a bazsalikom csokor, mellyel a szentelt vizet preckelik]. : m. *bokréta*. Az EtSzt. szerint (459) eddig csak alapszavát, a *bokrot* közölték a ruménből, mint magyar jövevényszót.

bolond mn. *bolond, bolonz*: Biharrósa, Érkenéz (B); *bolund, bolunz*: Fenes (Af), Oláhszentmiklós (B), Petrilla (H), Nádasszentmihály (K), Tökésbánya (Szt), Oláhbaksa (Sz), Aranyosfő, Magyarpeterd (TA) [ALR. II—1, 55/MN. nebun—bolond]; Illye (B), Dupapiátra, Stejvaspatak(H), Vármező (Sz), Alsószolcsva, Bor-rév (TA); *byolund*: Szamosberence(Szt) [ALR. I—1, 134. smintit—zavart, elmebeteg]; *bolund*: Melegsámos (K) [ALR. I—1, 64. uituc—feledékeny; *casa bolunzilor*: Fenes (Af), Petrilla (H), Nádasszentmihály (K), Tökésbánya (Szt), Oláhbaksa (Sz), Aranyosfő, Magyarpeterd (TA) [ALR. II—1, 57/114. balamuc—elmegyógyintézet]; *bolind*: Borosjenő, Ópécska (A), Kiszetó (T), Gád (Tr). [ALR. II—1, 55/MN. nebun—bolond]; Felsőlapugy (H), Almafa (KSz.), Bükkfalva (T) [ALR. I—1, 134. smintit—zavart]; *bolind de cap*: Soborsin (A) [ALR. I—1, 135. és ALRM. I—1, 193. ameţit—bódult]; *byolindu*: Rehó (Szab) [ALR. I—1, 119. epilepsie—nyava-lyatörés];

casa boînzilor: Ópécska (A); *şpitala boîndă*: Valkány (Tr) [ALR. II—1, 57/114. balamuc—bolondok háza]. *Szárm. ȝo bolândzît*: Bükkfalva (T); *o bolunzit*: Csombord (Af), Alsószolcsva, Borrév (TA); *bolînzeşti*: Rév (B) [ALR. I—1, 119. epilepsie—nyavalya-törés].

bolt fn. *mătură d'e bold*: Barcánfalva (M) [ALR. II—1, 150/MN. mătură—seprű]: m. *bolt*.

bors fn. *bors*: Călugăra (Bacău), Recea (Bălţi), Borceag (Cahul), Boian (Cernăuţi), Topraisar (Constanţa), Trebisăuţi (Hotin), Stefăneşti (Ilfov), Cărăneşti (Jalomiţa), Mezőszabad (MT), Pipirig (Neamţu), Mărginea (Rădăuţi), Furcenii-Vechi (Tecuci), Ghimpaţi (Vlaşca) [ALR. II—1, 15/MN. ce e acru—micsoda savanyú]. — A felsorolt adatokból látható, hogy általánosan használt szó az egész dákó—rumén nyelvterületen. Feltehető ugyan az is, hogy a Kárpátokon túli ruménség nyelvébe a törökből került, de könnyen elképzelhető e bolgár—török eredetű szó átvétele a magyarból is.

borzas mn. *borzoş*: Csombord, Ompolykisfalud (Af), Naszód (BN), Nagyléta, Piskolt, Tataros (B), Gyergyóholló, Vasláb (Cs), Magyarbénye, Oláhbükkös (Kk), Melegszaamos, Székelyjó (K), Kiszentlőrinc, Görgényhodák (MT). Oláhlápos (SzD), Borrév (TA); *bȝorȝoş*: Sztrimba (H), Szamosberence (Szt), Mojgrád (Sz), Szamosjenő (SzD); *bȝorzoş*: Erősd (Hsz), Felsőilosva, Tordavilma (SzD) [ALR. I—1, 66. sbârlit—borzas]: m. *borzos*.

bölcső fn. *belcieu*, *belciauă*: Érkenéz(B), Nádasszentmihály (K); *bielciü*: Biharrósa; *bielci*: Oláhszentmiklós(B) [ALR. II—1, 75/MN. leagăn—bölcső].

búcsú fn. *la mănăstire la bulciu*: Tökésbánya(Szt) [ALR. II—1, 97/MN. pelerinaj la mănăstire—búcsújárás]: m. *búcsú*.

bunkó fn. *buncău*: Érkenéz(B) [ALR. II—1, 152/MN. maiu de bătut pământul—döngölő, bunkó]: m. *bunkó*.

bütyök fn. *bütöcuri*: Érkenéz(B) [ALR. II—1, 38/76. ouăle picioarelor—boka]: m. *bütyök*.

C.

cédula fn. *şidulă*: Ópécska, Tökésbánya (Sz.) [ALR. II—1, 111. reţetă medicală—orvosi recept]: m. *cédula*. Igaz ugyan, hogy a magyarba is a közlatinból került, de abból, hogy a ruménben csak Erdélyben használt SZÓ (legalább is az atlasz tanúsága szerint), biztosra vehetjük, hogy magyar kölcsönszóval van dolgunk.

cigány fn. *gomboş ȝigan*: Érkenéz (B) [ALR. II—1, 134/260. tigan de laie—kóborcigány, vándorcigány].

cínterem fn. *țințirim*: Csíkszentmihály (Cs), Héjjasfalva (Nk), Avasfelsőfalu (Szt); *țințirimu*: Oláhszentmiklós (B); *țințirim*, *țințirim*: Nádasszentmihály (K), Kismajtény (Szt), Nagybúny (SzD), Magyarpeterd (TA); *țințirim*: Borgóprund (BN); *țințirim*: Fenes (Af), Borsa (M), Maroshévíz, Mezőszabad (MT), Pipirig (Neamțu), Oláhbaksa (Sz); *sint'irim*: Barcánfalva (M); *ținț'erim*: Aranyosfő (TA).

comb fn. *țimp*: Kovin (volt Szerbia), Felsőlapugy (H), Rekettyő, Zsidóvár (KSz), Bánlak, Nagykovács (Tr) [ALR. I—1, 56. coapsă—comb].

cölöp fn. *țuleap*, *țulepi*: Biharrósa(B) [ALR. II—1, 126/MN. 1. pari, 2. stâlpi—1. karók, 2. cölöpök].

cukor fn. *țucur*: Borosjenő, Ópécska (A), Érkenéz, Oláhszentmiklós (B), Kismajtény (Szt). Kiszető (T) [ALR. II—1, 15/MN. ce este dulce—micsoda édes?].

Cs.

család ~ **cseléd** fn. *ciolad,-uri*: Kismajtény(Szt); *ciljed*, *-uri*: Biharrósa(B); *cilezi din casă cu părinți cu tăt*: Avasfelsőfalu (Szt); *șeljed,-uri*: Kiszető (T) [ALR. II—1, 68/135. familie—család]; *aj duci ciljed dă sufletu*: Biharrósa (B) [ALR. II—1, 69/137. am luat un copil de suflet—örökbefogadtam egy gyereket]: m. *család* ~ *cseléd*. Ez utóbbi *gyermek*-et jelent.

csatorna fn. *ciofîrnă*: Mezőszabad (MT); *cețărănă*: Oláhbaksa (Sz); *cețărănă*: Érkenéz (B), Kismajtény (Szt); *cefîrnă*: Ópécska (A), Nagybúny (Sz); *șefîrnă*: Dobra(H), Valkány (Tr), Gilád (T); *șefîrne*: Kiszető (T); *șecerne*: Magyarpeterd (TA); *ciț'ernă*: Tőkésbánya(Szt), Aranyosfő (T A); *ciț'jerne*: Avasfelsőfalu (Szt); *ciu-t'ernă*: Nádasszentmihály (K) [ALR. II—1, 121/233. uluc la streasină—csatorna].

cseléd fn. l. *család*.

cserép fn. *ceșepuri*: Érkenéz (B); *șirepuri*: Borgóprund (BN), Maroshévíz (MT), Bethlen (SzD); *cirip*: Ópécska (A), Biharrósa, Oláhszentmiklós (B), Oláhbaksa (Sz), Aranyosfő (TA); *ciripă*: Borosjenő (A); *șirip*: Magyarpeterd (TA) [ALR. II—1, 120/231. 1. țiglă, 2. olană—1. cserép, 2. kupáscserép].

csiga fn. *cigă*, *ciji*: Borosjenő(A); *șigă*, *șij*: Maroshévíz (MT) [ALR. II—1, 151/MN. macara—csiga (eszköz); *ciga grumazulu*: Kismajtény (Szt) [ALR. II—1, 22/MN. partea dinapoi a gâtului—nyakcsigolya].

csipa fn. *cipă*: Kisszentlőrinc (MT), Piskolt (Sz) [ALR. I—1, 15. és ALRM. I—1, 24. urdori—csipa].

csipás fn. *cipaș*: Nagyléta (B) [ALR. I—1, 15. és ALRM. I—1, 24. urdori—csipa]: Tataros (B), Budfalva (M), Tordavilma(SzD) [ALR. I—1, 68. *șășiu*—(kancsal)].

csókás mn. *ciocuș*: Melegsamos (K), Görgényhodák (MT), Ráksa, Szamosberence (Szt), Alparét, Kékesújfalu, Szamosjenő (SzD), Alsószolcsva (TA); *cieucuș*: Mojgrád (Sz); *ciocaș*: Székelyjő (K); *șiocuș*: Erdőfelek, Mocs (K), Borrév (TA) [ALR. I—1, 68. *șășiu*—kancsal]: m. *csókás*: 'kékes szemű, kancsal'. Vö. CzF. V, 1036., *Dicționarul Academiei Române* I, II, 313. POP SZEVEÉR, *Dacoromania* V, 171., PUȘCARIU, *Dacoromania* V, 40., DRĂGANU, *Dacoromania* VI, 269. és BLÉDY, 60—1.

csomó fn. *ciumog*: Ráksa (Szt); *ciumog de păr*: Sztrimba (H); *ciumoc*: Szamosborhíd (Szt) [ALR. I—1, 9. *smoc de păr*—hajtincs]. : *csomó*. Az EtSz. szerint (1138) a ruménből eddig csak a *ciumău* alakot közölték. Vö. még BLÉDY, 59 és TREML, NyK. XLVIII, 307.

csonka mn. *săptămâna ai cioncă*: Héjjasfalva (Nk) [ALR. II—1, 110/MN. *săptămână luminată*—csonkahét].

csont fn. *ciont*: Kétegyháza (Bé), Romoly (BN), Bél, Illye, Magyarcséke, Mézged, Nagyléta, Nagyürögd, Piskolt (B), Erdőfelek, Melegsamos, Mocs, Székelyjő (K), Bárdfalva, Budfalva, Borsa (M), Kisszentlőrinc (MT), Felsőfernezely, Komorzán, Szamosborhíd, Szamosdob (Szt), Felsőkaznacs, Felsőszivágy, Mojgrád, Vármező (Sz), Kabalapatak, Szamosjenő (SzD); *os* és *ciont*: Sztrimba (H), Felsőilosva (SzD); *ciont* és *os*: Felsősimánd (A), Naszód (BN), Rév (B), Alsóapsa, Jód, Petrova (M), Mózesfalu, Ráksa, Szamosberence (Szt), Alsószopor (Sz), Alparét, Csicsógyörgyfalva, Csokmány, Kékesújfalu, Oláhlapos, Tordavilma (SzD) [ALR. I—1, 5. *os*—csont]; *ciont*: Marosborgó (BN); *ciontu gol*: Illye, Vaskohmező (B); Melegsamos (K), Petrova (M), Felsőkaznacs (Sz); *ciant'ile galj*: Rév (B); *ciontvas*: Piskolt (B); *șiont*: Felsőilosva (SzD); *șontu*: Romoly (BN) [ALR. I—1, 7. *țeastă*—koponya]; *ciontu dăla yobraz*: Nagyürögd (B); *ciontu fălcilor*: Illye(B); *ciontu dîn yobraz*: Rév(B); *ciant'e*: Kétegyháza (Bé); *ciontele obradzului*: Komorzán (Szt); *ciont'e*: Melegsamos (K) [ALR. I—1, *umerii obrazului*—járomcsont]; *ciontu d'ila gîltan*: Sztrimba(H); *ciontu gîltanului*: Petrova(M) [ALR. I—1, 37. *mărul lui Adam*—ádámcsutka]; *ciontu spt'inării*: Komorzán, Mózes-

falú (Szt), Kabalapaták (SzD) [ALR. I—1, 40. şira spinării—hátgerinc]; *cionţile grumazilor*: Avafelsőfalú (Szt); *ciontu t'eptului*: Tőkésbánya (Szt); *ciontu grumadzului*: Borsa (M) [ALR. II—24/MN. andreaua gâtului — nyakcsigolya]; *ciontul din spată — cioantele dela spate*: Oláhszentmiklós (B) [ALR. II—1, 35/MN. spate—hát]; *ciont*: Érkenéz (B), Nádasszentmihály (K), Avafelsőfalú, Kismajtény, Tőkésbánya (Szt); *cioant'e*: Barcánfalva (M), Nagybúny (SzD); *şont'e d'e yom*: Bethlen (SzD) [ALR. II—1, 45/90. oseminte—holttetem].: m. *csont*.

csontos mn. *are ciont'e mari, ciontoş*: Nádasszentmihály (K), Avafelsőfalú (Szt), Oláhbaksa (Sz), Nagybúny (SzD); *ciontoş*: Ópécska (A), Érkenéz, Oláhszentmiklós (B), Barcánfalva, Borsa (M), Kismajtény (Szt); *şontos*: Bethlen (SzD) [ALR. II—1, 45/89. osos—csontos]. : m. *csontos*. A *şontos* alak valószínűleg úgy keletkezett, hogy a magyar *csont* tőhöz a rumén *-os* képző járult.

csúfol i. *ciufuleşte pã altu*: Oláhbaksa (Sz) [ALR. II—1, 21/MN. *se strâmbă*—arcát fintorítja].: m. *csúfol*-ból képzett ige.

csukló fn. *ciuclău, ciuclauă*: Érkenéz (B) [ALR. II—1, 27/MN. *încheietura mâinii*—csukló]. : m. *csukló*.

D.

dalol i. *dăjnăleşte 'horeşte'* : Nagybúny (SzD) [ALR. II—1, 11/MN. *cântă*—énekel].

darab fn. *on drob d'e pîăr*: Naszód (BN); *on dărab de pâr*: Petrova (M) [ALR. I—1, 9. *smoc de pâr*—hajtincs]; *un dărab de lemnu*: Biharrósa (B) [ALR. II—1, 137/254. *surcea*—szálka].

derék fn. *dric, jos la dric*: Kiszetó (T) [ALR. II—1, 37/MN. *crucea şalelor*—keresztcsont].

derékalj fn. *dricală*: Ópécska (A), Gilád, Kiszetó (T), Valkány (Tr) [ALR. II—1, 137/MN. *saltea (umplută cu paie)*—szalmazsák]; *derecaje*: Mikeszásza (Kk); *dricală*: Dobra (H), Novákfalva (KSz); *dricja* Bethlen (SzD); *dricariu*: Avafelsőfalú, Kismajtény (Szt), Oláhbaksa (Sz), Nagybúny (SzD) [ALR. II—1, 138/MN. *chilotă*—dunya, derékalj].

dob fn. *dobă*: Nagyürögd, Tataros (B) [ALR. I—1, 42. *pântece*—has]; *dşobi*: Larga (Jaşi) [ALR. II—1, 110/MN. *ce obiceiuri mai aveţi la anul nou*—milyen újévi szokásokat ismer még?]; *dşoba*: Oláhszentmiklós (B) [ALR. II—1, 38/MN. *burtă*—has].

dobos mn. *dobos*: Oláhszentmiklós (B) [ALR. II—1, 32/63. *burtos*—pocakos].

dohányzik i. *duhăneșt'i*: Biharrósa (B) [ALR. II—1, 61/MN. orbalț—orbánc].: m. *dohány*-ból képzett ige.

domb fn. *dâmbul mic*: Avasfelsőfalu (Szt) [ALR. II—1, 48/MN. ce e mic—micsoda kicsi?].: m. *domb*.

döglük i. *d'ugul'eșt'e, o d'ugulit*: Mezőszabad (MT) [ALR. II—1, 49/97. mă tolänesc—heverek, henyélek].: m. *dögöl*-ből képzett ige.

drót fn. *teje dă drot*: Borosjenő (A); *cârlig de drodu*: Alsóárpás (F) [ALR. II—1, 121/MN. ce fel de încuietoare de lemn aveți—milyen fazárunk van?]; *gard dă drot*: Borosjenő (A), Borgóprund (BN), Mezőszabad (MT), Héjjasfalva (Nk), Bethlen, Nagybúny (SzD); *drogt*: Érkenéz (B), Avasfelsőfalu, Tőkésbánya (Szt); *drod*: Barcánfalva (M) [ALR. II—1, 125/MN. ce fel de îngrădituri aveți—milyen kerítést ismer?].

dúc fn. *duț,-uri*: Érkenéz (B) [ALR. II—1, 137/265. cușca porumbeilor—galambdúc]; Piskolt (B) [ALR. I—1, 41. cocoașă—púp].: m. *dúc*. 'galambdúc, púp'.

dúcos mn. *dușoș, cu lipț'ii în spate*: Kismajtény (Szt) [ALR. II—1, 28/56. cocoașat—púpos]; Piskolt (B) [ALR. I—1, 70. cocoașat—púpos].: m. *dúcos*. 'púpos'.

dupla mn. *duflo obloc*: Érkenéz (B) [ALR. II—1, 122/MN. oblon—ablaktábla]. : m. *dufla*.

É.

ék fn. *ic, -uri*: Oláhszentmiklós (B), Kismajtény (Szt), Gád (Tr) [ALR. II—1, 131/254. surcea—forgács, ék]. : m. *ék*.

esztendő fn. *l.újesztendő*.

F.

fa fn. 1. *keresztfa, májusfa*.

farsang fn. *la moș în fășangu*: Aranyosfő (TA) [ALR. II—1, 108/215. moșii—karácsony estéje].: m. *farsang*.

fátyol fn. *fa'ol*: Érkenéz (B), Mezőszabad (MT); *fa'elu*: Alsóárpás (F) [ALR. II—1, 80/160. vâlul miresei—menyasszonyi fátyol].

fedeles fn. *fedeleș*: Fenes (Af), Csernátfalva (Br), Gura Sărătii (Buzău), Borceag (Cahul), Valea-Lungă-Cricov (Dâmbovița), Măceșul de jos (Dolj), Turtucaia (Durostor), Alsóárpás (F), Kovászna (Hsz), Piuia Petrii (Jalomita), Mikeszásza (Kk), Nádasszentmihály (K), Borsa (M), Balș, Isbiceni (Romanați), Polyán (Szeb), Sveti Petăr (Szerbia), Bethlen (SzD), Magyarpeterd (TA), Somova (Tul-

cea); *fid'ileş—fid'iliş*: Borgóprund (BN), Csíkszentmihály (Cs), Maroshévíz, Mezőszabad (MT), Oláhbaksa (Sz); *fidil'ieş*: Recea (Bălți), Ciocăneşti (Câmpulung), Boian (Cernăuți), Oniţcani, Saharna (Orhei), Pipirig (Neamţu), Coropcenii (Vaslui) [ALR. II—1, 148/288. fedeleş—fedeles (víztartó hordócska)].

fedő fn. *fedey*: Kiszetó (T), Valkány (Tr.); *fedey*: Fenes (Af), Biharrósa (B), Dobra, Petrilla (H), Maroshévíz (MT), Bethlen (SzD), Aranyosfő (TA); *fidey*: Mezőszabad (MT) [ALR. II—1, 142/MN. abajur—lámpaernyő]: m. *fedő*.

félkótya mn. *felcor'aş*: Alsószopor (Sz) [ALR. I—1, 134. smin-tit—elmezavart, örült].

fest i. o *feşt'it-o*: Fenes (Af), Borgóprund (BN), Oláhszentmiklós (B), Mezőszabad (MT), Héjjasfalva (Nk, Bethlen (SzD) [ALR. II—1, 142/MN. icoana e zugrăvită—a kép ki van festve]. *Szárm. feşt'ală*: Érkenéz (B), Kismajtény (Szt) [ALR. II—1, 127/245. albăstreală (în var)—kékítő, kék festék (a mészben): m. *fest*.

fiók fn. *fi'oc,-i*: Oláhszentmiklós (B), Dobra (H) [ALR. II—1, 136/MN. dulap—szekrény]: m. *fijók*.

firhang fn. *firhông*: Érkenéz (B), Dobra (H), Maroshévíz (MT), Héjjasfalva (Nk), Kismajtény (Szt); *firhôngă*: Aranyosfő (TA); *firhông*: Oláhbaksa (Sz), Bethlen (SzD), Magyarpeterd (TA); *ferhangu*: Alsóárpás (F); *fierhang*: Borgóprund (BN); *ferang*: Kiszetó (T); *firang*: Borosjenő, Ópécska (A), Krassószerkás (KSz), Gilád (T), Valkány (Tr); *ferhông*: Barcánfalva, Borsa (M); *feleungu*: Tökésbánya (Szt); *filonguri*: Nádasszentmihály (K), Nagybúny (SzD); *firong*: Oláhszentmiklós (B); Petrilla (H), Avasfelsőfalu (Szt); *fironda*: Biharrósa(B); *fierang*: Csernabesenyő, Novákfalva (KSz), Sveti-Mihajlo (volt Szerbia); *firuancă*: Zsdrelo (volt Szerbia) [ALR. II—1, 139/MN. perdele—függöny].

fog fn. l. *szemfog*.

fojt l. *sîă fu'itu'ieşt'e, arie tuşă*: (Ráksa (Szt; *mîă fu'itu'iesc*: Mózesfalva (Szt); *sîă fu'itu'ie*: Komorzán (Szt) [ALR. I—1, 114, astmă—asztma]; *să năduşe, să fo'itu'ieşt'e*: Érkenéz (B) [ALR. II—1, 23/MN. se înnăbuşe—fullad].

fordító fn. *ford'ităy*: Nádasszentmihály (K), Mezőszabad (MT), Avasfelsőfalu (Szt); *ferdetăy*: Barcánfalva (M); *forgităy*: Magyarpeterd (TA) [ALR. II—1, 129/250. clanţă—kilincs].

forgács fn. *sforgaci'e, sforgăci'i*: Barcánfalva (M) [ALR. II—1, 47/93. țăndără—forgács].

forгатó fn. *fărgăt'euy*: Petrilla (H); *fergecey*: Dobra (H) [ALR. II—1, 129/250. clanţă—kilincs].

forgó fn. *forǵău ġila mână*: Magyarpeterd (TA) [ALR. II—1, 27/MN. încheietura mânii—csukló].

frász fn. *are fras*: Almásegres (A) [ALR. I—1, 143. el sufere de epilepsie—nyavalyatörésben szenved].

fricska fn. *frişcă*: Mezőszabad (MT), Bethlen (SzD); *flişcă*: Kismajtény (Szt) [ALR. II—1, 7/MN. bobârnac—fricska]. : m. *friska*.

fufru fn. *fruf*: Érkenéz (B), Kismajtény (Szt) [ALR. II—1, 4/7. pârul din frunte—homlokhajzat]. : m. fufru (hajzat).

fullad i. *să fulădeşte*: Oláhbaksa (Sz) [ALR. II—1, 23/MN. se înneacă (în apă)—vízbe fullad]. : m. *fullad*-ból képzett ige.

fundamentum fn. *fundament*: Fenes (Af), Borosjenő, Ópécska (A), Borgóprund (BN), Alsóárpás (F), Dobra, Petrilla (H), Krassószékás, Novákfalva (KSz), Maroshévíz (MT), Sveti Mihajlo (volt Szerbia), Kismajtény (Szt), Bethlen (SzD), Valkány (Tr); *fondament*: Nádasszentmihály (K); *fondoment*: Érkenéz (B), Mezőszabad (MT); *fundomentu*: Csíkszentmihály(Cs); *fundument*: Oláhbaksa (Sz), Magyarpeterd (TA); *fodoment*: Oláhszentmiklós (B), Barcánfalva, Borsa (M), Avasfelsőfalu, Tökésbánya (Szt); *fudument*: Biharrósa (B); *fundamjenătu*, *fundamente*: Jeiăni(Isztria) [ALR. II—1, 116/213. temelie—fundamentum, alap]. — A szó az isztriai ruménban is megvan, ez azonban nem zárja ki azt, hogy az erdélyi ruménség nyelvébe ne magyar közvetítéssel került volna.

fütő fn. *fit'eu*: Nagybúny (SzD), Maroshévíz (MT), Oláhbaksa (Sz) [ALR. II—1, 147/285. maşină de gătit—spór, fütő].

G.

gabonás fn. *găbănaş*: Mezőszabad (MT), Nagybúny (SzD); *gobănoş*: Csíkszentmihály(Cs) [ALR. II—1, 122/MN. cămară—kamra, gabonás].

gaz fn. *goz*: Biharrósa, Érkenéz, Oláhszentmiklós (B), Ciocăneşti (Câmpulung), Csíkszentmihály (Cs), Nádasszentmihály (K), Barcánfalva (M), Mezőszabad (MT), Marginea (Rădăuţi), Avasfelsőfalu, Tökésbánya (Szt), Oláhbaksa (Sz), Bethlen, Nagybúny (SzD), Aranyosfő, Magyarpeterd (TA); *goz* és *peri rău*: Kismajtény (Szt) [ALR. II—1, 4/MN. gunoiul din ochi—piszok a szemben]; *ceva ȡoz ȡorice*: Tökésbánya (Szt) [ALR. II—1, 31/MN. ce e aspru—micsoda érdes?]; *goz de paie*: Nagybúny (SzD); *hejzaş cu goz*: Avasfelsőfalu (Szt) [ALR. II—1, 115/MN. acoperiş de paie

—szalmafedél]; *goz*: Kismajtény (Szt) [ALR. II—1, 125/MN. ce fel de îngrădituri aveți—milyen kerítést ismeri?].

gazda fn. *gozdo*: Csíkszentmihály (Cs) [ALR. II—1, 80/MN. cel care strigă darurile la nuntă—aki az ajándékokat kikiáltja a lakodalomban és ALR. II—1, 83/164. paharnic (la nuntă)—pohárnok (italkezelő) a lakodalomban]; *gazda*: Novákfalva (KSz) [ALR. II—1, 83/164.].

gerinc fn. l. *hátgerinc*.

gombos mn. *gomboș ȱgañ*: Érkenéz (B) [ALR. II—1, 134/260. ȱgan de laie—kőborcigány, vándorcigány].

guta fn. *gută*: Csombord, Mogos, Ompolykisfalud (Af), Almás-egres, Felsősimánd, Háromalmás (A), Kétegyháza (Bé), Kissajó, Marosborgó, Naszód, Romoly, Szentjózsef, Újradna (BN), Bél, Illye, Magyarcséke, Mézged, Nagyléta, Nagyürögd, Piskolt, Rév, Tataros, Vaskohmező (B), Capu Codrului, Cârlibaba, Coșna (Câmpulung), Csikszereda, Gyergyóbékás, Gyergyóholló, Vasláb (Cs), Breáza, Fundáta, Strezakercisora, Újsinka (F), Bodzaforduló, Erősd, Kézdimártonos (Hsz), Dupapiátra, Felsőlapugy, Kimpulunyág, Livazény, Prevalény, Puj, Stejvaspatak, Szászváros, Sztrimba, Vajdahunyad, Vecel (H), Küküllősolyos, Magyarbénye, Oláhbükkös (Kk), Erdőfele, Melegszaamos, Mocs, Székelyjó (K), Gödemesterháza, Görgényhodák, Kisszentlőrinc, Mezőrűcs (MT), Alsóapsa, Bárdfalva, Borsa, Budfalva, Jód, Petrova (M), Dámos, Kálbor, Medgyes, Oláhivánfalva, Olthidegkút, Zoltán (Nk), Felsőfernezely, Ráksa, Szamosborhíd, Szamosdob, Szamosberence (Szt), Bojsza, Ecellő, Nagyszeben, Rehó (Szeb), Alsószopor, Felsőkaznacs, Felsőszivágy, Mojgrád, Vármező (Sz), Alparét, Csicsógyörgyfalva, Csokmány, Felsőilosva, Kékesújfalú, Oláhlápos, Szamosjenő, Tordavilma (SzD), Vijnicioră (Strojineț), Alsószolcsva, Aranyosfő, Borrév, Csertés, Felsővidra, Maroslekence (TA), Enisala (Tulcea), Voineasa (Vâlcea) [ALR. I—1, 179. apoplexie—gutaütés].

Gy.

gyalog fn. *mărg d'elög pă jos*: Oláhszentmiklós (B); *măr cu d'elöji je*: Oláhbaksa (Sz) [ALR. II—1, 35/70. (merg) pe jos—gyalog (megyek)].

gyalu fn. *lemnul negeluit*: Fenes (Af), Magyarpeterd (TA); *scândura negeluită*: Csernátfalú (Br) [ALR. II—1, 31/MN. ce este aspru—micsoda érdes?].

gyengés mn. *gengeș*: Felsőfernezely, Szamosberence (Szt)

[ALR. I—1, 133. bolnav—beteg]; *gengeşu*: Rákسا (Szt) [ALR. I—1, 62. slab—gyenge]; *d'end'eşel*: Oláhbaksa (Sz) [ALR. II—1, 41/82. plăpând—gyenge]. : m. *gyengés*. A *d'end'eşel* alkalmasint a m. *gyengés* továbbképzett alakja a rumén *-el* kicsinyítőképző segítségével.

gyík fn. l. *torokgyík*.

gyufa fn. *g'ufă*: Dobra, Petrilla (H), Maroshévíz (MT); *g'ufie*: Csíkszentmihály (Cs) [ALR. II—1, 142/276. chibrituri—gyufa].

H.

haj l. *párnahaj*.

hang fn. *ține hangu*: Ciocăneşti (Câmpulung) [ALR. II—1, 23/MN. îşi drege glasul—köszörüli a torkát].

harapó fn. *harapauă*: Oláhszentmiklós (B) [ALR. II—1, 132/MN. cleşte de foc—csípővas (mellyel a szenet kiveszik a kályhából)]. : m. *harapó* (harapófogó).

hátgerinc fn. (*hatgerinţ* (olv. hátgerinc): Piskolt (B) [ALR. I—1, 40. şira spinării—hátgerinc].

ház fn. l. *tyúkház*.

hegedű fn. *umblă cu duba şi cu hid'ede*: Borosjenő (A), Bihar-rósa (B) [ALR. II—1, 111/MN. tovarăşia flăcăilor la crăciun—a legények kísérete karácsonykor].

heptika fn. *heptică*: Újradna (BN), Bél, Illye, Piskolt, Rév (B), Puj (H), Felsőfernezely, Szamosberence, Szamosdob (Szt), Csicsógyörgyfalva (SzD); *hetică*: Szentjózsef (BN), Székelyjő (K); *hetică*: Marosborgó, Naszód, Romoly (BN), Sztrimba (H), Melegszamos (K), Bárdfalva, Budfalva, Jód, Petrova (M), Komorzán, Mózesfalva, Rákسا, Szamosborhíd (Szt), Felsőszivágy, Vármező (Sz), Alparét, Csicsógyörgyfalva, Felsőilosva, Oláhlápos, Szamosjenő, Tordavilma (SzD); *heptică*: Soborsin (A), Kissajó (BN), Stejvaspatak, Szászváros, Vajdahunyad, Vecel (H), Sistaróc (T), Borrév, Mezőrúcs (TA); *ieftică*: Mikelaka, Szemlak (A), Kölnök, Krassóvermes, Majdán (KSz), Kovin, Ovka (volt Szerbia), Kisbecskerek, Szenesfalva (T), Nagykőcse(Tr); *ieptică*: Bükkfalva, Ferend (T), Bánlak (Tr); *iftică*: Berszászka(KSz); *iatică*: Jeiăni (Isztria) [ALR. I—1, 167. oftică—tüdővész]. : m. *hektika—heftika*.

heptikás mn. *hăpticaş*: Nagyürögd (B) [ALR. I—1, 144. astmă—asztma].

hiba fn. *hibă la ȳăt*: Érkenéz (B) [ALR. II—1, 58/MN. trahomă—trahoma].

hibás mn. *hibaş d'în făcut*: Ópécska (A) [ALR. II—1, 56/MN. boală de naștere—születési betegség]; *hibaş d-on ȳăt*: Kétegyháza (Bé) [ALR. I—1, 67. chior—félszemű]; *hibaş la plumîn*: Mézged (B) [ALR. I—1, 122. oftică—tüdővész]; *hibaş la buze*: Érkenéz (B) [ALR. II—1, 8/MN. (om cu) buze răsfrânte—vastagajkú ember].

hija (vminek) fn. *i hiĵa ȳon d'int'e*: Felsősimand (A), Kétegyháza (Bé) [ALR. I—1, 69. ştirb—csorba].

hitvány mn. *hitiĵan*: Marosborgó, Romoly, Újradna (BN), Illye, Nagyléta, Nagyürögd, Rév (B), Pojorâta (Câmpulung), Jurcăuți (Cernăuți), Gyergyóbékás (Cs), Mocs (K), Bárdfalva, Jód (M), Gödemesterháza (MT), Felsőfernezely, Szamosborhíd (Szt), Alsószopor, Felsőkaznacs (Sz), Alparét, Csicsógyörgyfalva, Kékesújfalú, Szamosjenő (SzD), Broscăuții-Vechi, Ciudei, Vijniciora (Storojineț), Şcheia (Suceava) [ALR. I—1, slab—sovány]; *hitiĵan*: Borgóprund (BN), Boian (Cernăuți), Mărginea (Rădăuți), Avasfelsőfalu, Kismajtény, Tökésbánya (Szt) [ALR. II—1, 49/MN. slab—sovány]. : m. *hitvány* 'sovány, vézna'.

hívő fn. 'szekta tag' *hiveȳ, hiveaȳă, hiveĵ*: Érkenéz (B) [ALR. II—1, 96/192. sectari—szekta tag]. : m. *hívő*.

hold fn. *holdă*: Magyarpeterd (TA) [ALR. II—1, 48/MN. ce e mic—micsoda kicsi?]. : m. *hold*, 'föld darab'.

hordó fn. *ăĵi ca hurďăȳu, zice gros*: Kismajtény (Szt) [ALR. II—1, 50/MN. poreclă pentru un om gros—kövér ember gúnyneve].

horog fn. *horogu*: Tökésbánya (Szt) [ALR. II—1, 134/MN. vătraiu—piszkavas].

horpasz fn. *horpos, horposă*: Biharrósa, Érkenéz (B) [ALR. II—1, 41/MN. şold—csípő, lapocka].: m. *horpasz* 'az állat vékonyánál levő horpadás, mely jóllakás után kitelik'.

horvát fn. *un ȳorvat de ȳom*: „au lucrat Croaĵi la păduri; erau oameni tari (horvátok dolgoztak az erdőben; erős emberek voltak)“: Kiszetó(T) [ALR. II—1, 50/MN. poreclă pentru un om gras —a kövér ember gúnyneve].: m. *horvát* (nép).

I.

ideges mn. *ăĵi idegeş*: Nagyléta (B) [ALR. I—1, 123. bătaie de inimă—szívverés, szívdobogás].

istápoly fn. *işpitaļu*, -uri: Biharrósa (B), Nádasszentmihály (K), Héjjasfalva (Nk), Kismajtény (Szt), Oláhbaksa (Sz), Nagybúny (SzD), Magyarpeterd (TA); *işpital*: Petrilla (H); *işpitarļu*: Fenes (Af), Borosjenő (A), Aranyosfő (TA); *işpitari,-e*: Ópécska (A), Borgóprund (BN), Krassóva (KSz), Maroshévíz(MT), Gilád, Kiszető (T); *şpitaiu*: Oláhszentmiklós (B), Bethlen (SzD) [ALR. II—1, 57. spital—kórház].

istálló fn. ...*dă iştalău*: Oláhszentmiklós (B) [ALR. II—1, 150/MN. mătură de curte—udvari seprű].

istáp fn. *ştapuri*: Csíkszentmihály(Cs) [ALR. II—1, 61/MN. cârjă—mankó]: m. *istáp* (elavult szó, 'mankó, támasz').

íz fn. *iz greu*: Borsa(M) [ALR. II—1, 6/MN. putoare—bűz].

J.

jaj ind. sz. *jai*: Illye, Magyarcséke, Nagyléta, Nagyürögd, Piskolt, Rév (B), Cârlibaba (Câmplung), Vasláb (Cs), Bodzaforduló (Hsz), Mocs (K), Alsóapsa, Bárdfalva (M), Kisszentlőrinc (MT), Szamosborhíd (Szt), Felsőkaznacs (Sz), Borrév, Maroslekence (TA); *iaŭă*: Szemlak (A); *iau*: Bükfalva (T), Bánlak, Nagyköcse (Tr); *ioi*: Mózesfalu, Rákسا (Szt), Kabalapatak (SzD) [ALR. I—1, 141. vai—jaj!].

jégverem fn. *jegverem*: Érkenéz (B), Kismajtény (Szt) [ALR. II—1, 127/MN. gheţarie—jégverem].

jószág fn. *la iosag pune ceva roşu la çodă ori la lanţuri*: Borosjenő (A) [ALR. II—1, 64/128. cum apăraţi copilul de deochiu—hogyan óvják a gyermeket az ígézéstől?].

juss fn. *vod'on*, *juş*: Érkenéz (B); *iuşu mñiresei*: Kismajtény (Szt) [ALR. II—1, 84/167. zestre—hozomány].

K.

kakasülő fn. *cocoşileu*: Érkenéz (B); *cocoşileu*: Bethlen (SzD); *cocoşileu*: Kismajtény (Szt) [ALR. II—1, 117/225. chinga căpriorilor—kakasülő 'a szarufa két ágát összetartó keresztgerenda a padláson'].

kalap fn. *lampoclop*: Alsóárpás (F), Héjjasfalva (Nk); *clop*: Borosjenő (A), Borgóprund (BN), Érkenéz, Oláhszentmiklós (B), Nádasszentmihály (K), Barcánfalva, Borsa (M), Avasfelsőfalu, Kismajtény, Tökésbánya(Szt), Oláhbaksa (Sz), Nagybúny (SzD), Magyarpeterd (TA) [ALR. II—1, 142/MN. abajur—lámpaernyő].

kalitka fn. *călișcă*: Barcánfalva (M), Avasfelsőfalu (Szt), *gălișcă*: Borsa (M), *călițetcă*: Novákfalva (KSz) [ALR. II—1, 137/265. *cușca porumbeilor—kalitka*]. : m. *kalicka, kalitka*.

kályha fn. *cajhă*: Érkenéz, Oláhszentmiklós (B), Barcánfalva (M), Kismajtény (Szt) [ALR. II—1, 114/MN. *sobă—kályha*].

kancsi mn. *cañci*: Piskolt (B), Oláhbükkös (Kk); *cañciș*: Illye. Rév (B) [ALR. I—1, 68. *șășiu—kancsal*].

kántor fn. *cantor*: Fenes (AF), Biharrósa, Érkenéz, Oláhszentmiklós (B), Csernátfalva (Br), Kovászna (Hsz), Krassószerkás (KSz), Mezőszabad (MT), Polyán (Sze), Sveti Mihajlo (volt Szerbia), Gilád (T) [ALR. II—1, 90/179. *cantor—kántor*].

karfa fn. *carfă, carfie*: Krassószerkás (KSz) [ALR. II—1, 135/MN. *fuşteii dela scară—a létra rúdja*].

kaszten fn. *coșten*: Dobra (H); *coștăn*: Bethlen (SzD); *coștinu*: Magyarpeterd (TA); *castăn*: Borgóprund (BN), Polyán (Sze); *coșta*: Héjjasfalva (Nk) [ALR. II—1, 136/MN. *dulap—szekrény*]; *coștăn*: Maroshévíz (MT); *coștinu*: Magyarpeterd (TA) [ALR. II—1, 136/MN. *lada miresei—a menyasszony ládája*]. : m. *kaszten* 'szekrény, kihúzható fiókos szekrény'.

kasztli fn. *cosli*: Kismajtény (Szt); *cozliu*: Oláhszentmiklós (B) [ALR. II—1, 136/MN. *lada miresei—a menyasszony ládája*]. : m. *kasztli* 'kihúzható fiókos szekrény'.

katolikus mn. 1. *római katolikus*.

kefe fn. *kefê d'e văruit*: Tökésbánya (Szt) [ALR. II—1, 150/291. *bidinea—meszelő*]; *kefê*: Biharrósa (B), Nádasszentmihály (K), Héjjasfalva (Nk), Oláhbaksa (Sz), Bethlen, Nagybúny (SzD), Magyarpeterd (TA); *kefê*: Érkenéz (B), Mezőszabad (MT), Avasfelsőfalu (Szt), Polyán (Szeb), Aranyosfő (TA); *kefe*: Borosjenő (A), Oláhszentmiklós (B), Dobra, Petrilla (H), Borsa (M), Kismajtény, Tökésbánya (Szt); *keje*: Barcánfalva (M) [ALR. I—1, 149/MN. *perie de haine—ruhakefe*].

kehel i. *io k'ehieliesc*: Szamosjenő (SzD) [ALR. I—1, 146. *tușesc—köhögök*]. : m. *kehel*-ből képzett ige.

kékítő fn. *kikitîău*: Csíkszentmihály (Cs) [ALR. II—1, 127/245. *albăstreală (în var)—kékítő*].

kendő fn. *tînd'eș*: Fenes (AF) [ALR. II—1, 138/MN. *scoarța pe pereți—faldisz*]; *tînd'eș*: Mikeszásza (Kk) [ALR. II—1, 60/MN. *compresă—borogatás*].

kép fn. *kîp*: Kovászna (Hsz) [ALR. II—1, 19/MN. *mutră—pofa*]; *kîpu lui isus hristos*: Nagybúny (SzD) [ALR. II—1, 111/MN. *(umblă) cu vicleimul—(jár) a bétlehemmel*]. : m. *kép* 'arc, bild'.

keresztfa fn. *kerestfă* *μ*: Kismajtény (Szt) [ALR. II—1, 151/293. pârghie—emelőfa].

kert fn. *kertu pã dupã ie*: Biharrósa (B) [ALR. II—1, 89/178. curtea bisericii—a templom udvara].

ketrec fn. *cãtreț*: Tökésbánya (Szt), Bethlen (SzD), Magyar-peterd (TA); *cotreț*, *-ă*: Borosjenő (A) [ALR. II—1, 136/264. cotețul gănilor—tyúkketrec].

kilincs fn. *kilinci*, *-urj*: Érkenéz, Oláhszentmiklós (B), Oláhbaksa (Sz); *cãlïenci*: Csíkszentmihály (Cs); *clïnciu*: Avasfelsőfalu (Szt); *clenci*: Kismajtény (Szt) [ALR. II—1, 129/250. clanță—kilincs].

kopár mn. *copariju*: *copari* Mézged (B) [ALR. I—1, 12. chel—kopasz].

kopasz mn. *copos*: Illye, Nagyürögd, Piskolt, Tataros, Vas-kohmező (B), Szamosdob (Szt), Alsószopor (Sz); *μopμos*: Alsóapsa (M), Szamosborhíd (Szt), Szamosjenő (SzD); *copoș*: Aranyosfő, Csertés (TA); *copoț*: Kisszentlőrinc (MT); *μocoș*: Komorzán, Ráksa (Szt) [ALR. I—1, 12. chel—kopasz]; *copos*: Oláhszentmiklós (B); *copμos*: Kismajtény (Szt); *copoț*: Csíkszentmihály (Cs) [ALR. II—1, 19/MN. spân—szakálltalan, bajusztalan]; *copos*: Érkenéz (B); *Szárm. pocositură*: Avasfelsőfalu (Szt) [ALR. II—1, 3/MN. chelie—kopaszság]. : m. *kopasz*, *kopac*.

kopogtat i. *copoctotlesc*: Érkenéz (B) [ALR. II—1, 118/MN. cineva bate la ușă—valaki kopogtat]. : m. *kopogtat*-ból képzett ige.

koporsó fn. *copîrșey*: Aranyosfő (TA) [ALR. II—1, 91/MN. dau de pomană—alamizsnát adok].

kórház fn. *corhaz*: Biharrósa, Érkenéz, Oláhszentmiklós (B), Kismajtény, Tökésbánya (Szt), Oláhbaksa (Sz) [ALR. II—1, 57/113. spital—kórház]; *corhaz de μomiñ bolonzi de cap*: Érkenéz (B); *corhazu cel dă beteji bolonzi*: Biharrósa (B) [ALR. II—1, 57/114. balamuc—elmeügyintézet]. : m. *kórház*.

korsó fn. *corșoy*: Borsa (M); *corșăy*: Maroshévíz (MT) [ALR. 147/MN. demigeană—korsó].

kóstol i. *cuștullesc*: Felsősimánd (A), Kétegyháza (Bé), Kissajó, Romoly (BN), Illye, Nagyléta, Nagyürögd, Rév, Tataros (B), Sztrimba (H), Erdőfelek, Mocs, Székelyjő (K), Felsőfernezely, Szamosberence, Szamosborhíd, Szamosdob (Szt), Alsószopor, Felsőszivágy, Mojgrád, Vármező (Sz), Csokmány, Felsőilosva, Kékes-újfalu, Szamosjenő, Tordavilma (SzD), Felsővidra (TA); *cuștullesc*: Szentjózsef, Újradna (BN), Jód (M), *cuștului*: Marosborgó

(BN); *cuștuli*: Csicsógyörgyfalva (SzD) [ALR. I—1, 82. és ALRM. I—1, 125. eu gust—kóstolok].

kosz fn. *cyos*: Érkenéz (B) [ALR. II—1, 61/121. rapăn—rüh. kosz].

koszorú fn. *cosorău*: Magyarpeterd (TA); *cusurău*: Fenes (AF) Ópécska (A), Biharrósa (B), Alsóárpás(F), Dobra (H), Oláhbaksa (Sz); *cusurağă*, *cusurăle*: Borosjenő(A) [ALR. II—1, 117/225. cosoroabă—tetőzetgerenda]. : *koszorú* 'az a gerenda, mely az épület falára van fektetve s ezen nyugszik a többi gerenda'.

kótya mn. l. *félkótya*.

kovács fn. *îs mînjît cu lapce covăsit*: Dobra (H) [ALR. II—1, 103/MN. uniti—görögkatolikusok].

kőműves fn. *cömüveș*: Kismajtény (Szt); *cömiieș*: Csíkszentmihály (Cs); *cămînieșu*: Barcánfalva (M); *kimiieșu*: Nagybúny (SzD), Magyarpeterd (TA); *t'imînieșu*: Tökésbánya (Szt) *kimiieșu*: Nádasszentmihály (K) [ALR. II—1, 114/221. zidar—kőműves].

kulimász fn. *culimqș*: Csíkszentmihály (Cs) [ALR. II—1, 117/MN. tencuială—mészvakolat].

kupás (cserép) fn. *cupe*: Érkenéz (B), Kovászna (Hsz), Petrilla (H), Nádasszentmihály (K), Maroshévíz (MT), Avasfelsőfalu, Tökésbánya (Szt), Oláhbaksa (Sz), Nagybúny (SzD) [ALR. II—1, 120/231. 1. țiglă, 2. olană — 1. cserép, 2. kupáscserép]. : m. *kupa*.

L.

láb fn. *labe dă cocostâlc*: Kiszetó (T); [ALR. II—1, 44/MN. picioare lungi și subțiri—hosszú, vékony lábak]; *labă*, *labi*: Piua-Petree (Jalomița), Somova (Tulcea); *laba mâinii*: Căzănești (Jalomița), Zimnicea (Teleorman), Ghimpați (Vlașca) [ALR. II—1, 25/MN. antebraț—alkar].

lámpás fn. *glaje de lămpaș*: Mikeszásza (Kk) [ALR. II—1, 142/MN. sticlă de lampă—lámpaüveg].

lárma fn. *larmă*: Borosjenő, Ópécska (A), Oláhszentmiklós (B), Alsóárpás (F), Dobra, Petrilla (H), Mikeszásza (Kk), Barcánfalva (M), Maroshévíz, Mezőszabad (MT), Strehaia (Mehedinți), Riomfalva (Nk), Avasfelsőfalu, Kismajtény, Tökésbánya (Szt), Polyán (Szeb), Oláhbaksa (Sz), Bethlen, Nagybúny (SzD), Gilád (T), Magyarpeterd (TA), Gád (Tr) [ALR. II—1, 14/28. gălăgie—zaj, lárma].

léc fn. *gard d'e lețurj*: Érkenéz (B), Nádasszentmihály (K), Borsa (M), Bethlen (SzD); *lețurj*: Avasfelsőfalu (Szt); *lețurj*:

Tökésbánya (Szt) [ALR. II—1,138/268. *gard de lațuri*—léckerítés]; *gard de lețuri*: Borgóprund (BN); *gard leițeș*: Oláhszentmiklós (B) [ALR. II—1, 125/MN. *ce fel de îngrădituri aveți*—milyen kerítésük van?].

leltár fn. *leltar*: Oláhszentmiklós (B); *leitarju* Oláhbaksa (Sz) [ALR. II—1, 88/MN. inventar—leltár].

leltározás fn. *leltarozăș*: Kismajtény (Szt) [ALR. II—1, 88/MN. inventar—leltár].

lepedő fn. *lepedeu*: Bethlen (SzD) [ALR. II—1, 138/MN. *scoarța pe pereți*—faldísz]; *lepedie de lână*: Héjjasfalva (Nk); *lipid'eu*: Biharrósa (B), Maroshévíz (MT) [ALR. II—1, 148/287. *pătură (de lână)*—gyapjú pokróc]; *lepedeu*: Mikeszásza (Kk) [ALR. II—1, 148/MN. *boccea*—csomó, kötés].

Lucifer fn. *luțifer*: Oláhszentmiklós (B), Nádasszentmihály (K); *luțifer*: Maroshévíz (MT); *luțifer*: Kismajtény (Szt); *luțifer*: Barcánfalva (M), Nagybúny (SzD); *luțifăr*: Polyán (Szeb); *lucifer*: Gilád(T) [ALR. II—1, 92/184. *Scaraoțchi*—Sátán].

lutheránus mn. *lutăranăș*: Oláhbaksa (Sz) [ALR. II—1, 104/MN. *reformați*—református].

M.

máj fn. *maiu*: Csombord, Mogos (Af), Almásegres, Felsősimánd, Háromalmás, Mikelaka., Soborsin, Szemlak (A), Mărăști-Vale, Moinești, Vășiești, Râpile, Serbești (Bacău), Comsești, Tătaruș (Baia), Kétegyháza (Bé), Kissajó, Marosborgó, Naszód, Romoly, Szentjózsef, Újradna (BN), Bél, Illye, Magyarcséke, Mézged, Nagyléta, Nagyürögd, Piskolt, Rév, Tataros, Vaskohmező (B), Aluatu, Cahul, Cociula, Gotești (Cahul), Capu Codrului, Cârlibaba, Coșna, Paltiniș, Pojorita, Vatra Moldoviței (Câmplung), Csíkszereda, Gyergyóbékás, Gyergyóholló, Vasláb (Cs), Grumezoaia (Fálciu), Dupapátra, Felsőlapugy, Prevalény, Puj, Stejvaspatak, Szászváros, Sztrimba, Vajdahunyad, Vecel (H), Jași, Ciurchi, Trifești (Jași), Küküllősolymos, Oláhbükkös (Kk), Melegsamos, Mocs, Székelyjó (K), Rekettyő (Ksz), Alsóapsa, Bárdfalva, Borsa, Budfalva, Jód, Petrova (M), Gödemesterháza, Görgényhodák, Kisszentlőrinc, Mezőrücs (MT), Broșteni, Ceahlău, Răpciuni, Gârcina, Târgu-Neamț, Tazlău (Neamțu), Bolotești, Câmpurile de jos, Nistorești, Ogoară (Putna), Șipotele Sucevii, Straja, Tereblecea (Rădăuți), Miron Costin (Roman), Felsőfernezely, Komorzán, Mózesfalu, Ráksa, Szamosberence, Szamosborhíd, Szamosdob (Szt), Alsószopor, Felsőkaznacs, Felsőszivágy, Mojgrád, Vármező (Sz), Alpa-

rét, Csicsógyörgyfalva, Csokmány, Felsőilosva, Kabalapatak, Kékesújfalú, Oláhlápos, Szamosjenő, Tordavilma (SzD), Şcheja (Suceava), Lieşti, Muncelu, Nicoreşti (Tecuci), Sistaróc (T), Alsószolcsva, Borrév, Csertés, Felsővidra, Maroslekenca (TA), Adam, Stoişeşti (Tutova), Parajd (U), Lipovatu (Vaslui [ALRM. I—1, ficat—máj]).

májusfa fn. *majuşfo*: Érkenéz(B) [ALR. II—1, 112/MN. arminden—májusfa].

makog i. *măcăguieşti* : Csíkszentmihály (Cs) [ALR. II—1, 16/32. bâlbae—makog].

makogó mn. *măcăgău*: Csíkszentmihály (Cs) [ALR. II—1, 11/MN. bâlbaît—dadogó].

malter fn. *văcăleşte cu tînă (cu mqltăr)*: Nádasszentmihály (K) [ALR. II—1, 116/MN. unge peretele cu pământ—mázolja a falat]; *maltăr*: Fenes (Af), Érkenéz, Oláhszentmiklós (B), Ciocăneşti (Câmpulung), Boian (Cernăuţi). Dobra. (H), Nádasszentmihály (K), Csernabesenyő, Krassószerkás (KSz), Barcánfalva, Borsa (M). Maroshéviz, (Mezőszabad (MT), Marginea (Rădăuţi), Avasfelsőfalú, Kismajtény (Szt), Sveti Mihajlo, Zsdrelo (volt Szerbia), Gilád, Valkány (T); *maldăr*: Borosjenő, Ópécska (A), Biharrósa (B), Novákfalva (KSz) [ALR. II—1, 117/MN. tencuială—malter].

mandula fn. *mandulă*: Nádasszentmihály (K), Maroshéviz (MT), Héjjasfalva (Nk), Kismajtény (Szt), Bethlen (SzD), Kiszetó (T); *mundulă*: Mezőszabad (MT) [ALR. II—1, 22/MN. amigdale—mandulák].

mankó fn. *mancău, măncauă*: Avasfelsőfalú(Szt) [ALR. II—1, 61/MN. cârje—mankó].

mánus fn. *manoş*: Mikeszásza (Kk), Mezőszabad (MT), Héjjasfalva (Nk), Bethlen, Nagybúny (SzD); *manoşă*: Maroshéviz (MT), Magyarpeterd (TA); *manăş*: Petrilla(H); *mnoş*: Csíkszentmihály (Cs) [ALR. II—1, 140/MN. arătător (la ceasornic)—óramutató].

marha fn. *carne de marhă*: Avasfelsőfalú (Szt) [ALR. II—1, 51/MN. carne—hús]; *bol'ę numai, g'e mărhai* Borsa (M) [ALR. II—1, 54/MN. boleşte—betegeskedik].

masina fn. *moşină*: Oláhszentmiklós (B); *moşină*: Kismajtény (Szt), Oláhbaksa (Sz); *moşină*: Nádasszentmihály (K), Mezőszabad (MT), Avasfelsőfalú. Tökésbánya (Szt), Bethlen (SzD), Magyarpeterd (Ta); *maşină*: Borosjenő, Ópécska (A), Biharrósa (B) [ALR. II—1, 142/276. chibrituri—gyufa]. : m. *masina* 'gyufa'.

mázol i. *măzăleşte*: Érkenéz (B) [ALR. II—1, 116/MN. unge peretele cu pământ—mázolja a falat]. : m. *mázol*-ból képzett ige.

mázoló fn. *mazalăy*: Kismajtény (Szt); *mazaliăy*: Érkenéz (B) [ALR. II—1, 125/241. mistrie—vakolókanál].

mester fn. *meşter*: Érkenéz, Oláhszentmiklós (B), Nádasszentmihály (K), Maroshévíz (MT), Avasfelsőfalu (Szt), Polyán (Szeb), Oláhbaksa (Sz); *meşter de lemn*: Csíkszentmihály (Cs), Mezőszabad (MT), Héjjasfalva (Nk) [ALR. II—1, 115/221. dulgher ács], *meşter*: Sveti Petăr(volt Szerbia) [ALR. II—1, 114/220. zidar—kőműves].

meszel i. *mesujesc pereţi*: Avasfelsőfalu (Szt) [ALR. II—1, 127/246. văruim casa pe dinăuntru— belülről meszeljük a házat], m. *mész*-ből képzett ige.

meszelő fn. *meseley*: Ópécska (A), Biharrósa, Érkenéz (B), Kismajtény (Szt), Magyarpeterd (TA); *mesăley*: Nádasszentmihály (K); *mesălăy*: Avasfelsőfalu (Szt), Oláhbaksa (Sz); *mjesălăy*: Barcánfalva (M), Nagybúny (SzD) [ALR. II—1, 150/291. bidinea—meszelő].

mocsok mn. *mocicoş* Mezőrücs (MT); *moşcoş*: Medgyes(Nk) [ALR. I—1, 131. jeg—pizok, mocsok].

mocsok fn. *mocioc*: Oláhbükkös (Kk) [ALR. I—1, 131. jeg—mocsok, pizok].

mocsokság fn. *mociocşag*: Vasláb (Cs) [ALR. I—1, 131. jeg—mocsok, pizok].

mulat i. *să molătesc laolaltă*: Tökésbánya (Szt) [ALR. II—1, 67/MN. cum se prind frate de cruce—hogyan kötik a kebelbarátságot?]. : m. *mulat*-ből képzett ige.

mutató fn. *mutatăy*: Biharrósa, Érkenéz, Oláhszentmiklós (B), Avasfelsőfalu. Kismajtény (Szt), Oláhbaksa (Sz) [ALR. II—1, 140/MN. arătător la ceasornic—óramutató].

N.

nád fn. *nadă*: Érkenéz, Oláhszentmiklós (B), Nádasszentmihály (K), Kismajtény (Szt) [ALR. II—1, acoperiş de stuţ—nádfedél]; *nadă*: Borgóprund (BN) [ALR. II—1, 131/254. surcea—forgács, gally].

náthás mn. *nathăş*: Kismajtény (Szt) [ALR. II—1, 54/107. cu guturaiu—náthás]; *nathaş*: Nagyléta (B); *nadhaş*: Piskolt (B) [ALR. I—1, 112. guturaiu—nátha].

Ny.

nyomorék mn. *nimuric*: Felsőkaznacs (Sz) [ALR. I—1, 70. coşaşat—púpos]; *nimuric de picior*: Érkenéz (B) [ALR. II—1,

55/MN. beteag de picioare—fájóslábú]; *nimuric*: Oláhszentmiklós (B), Kismajtény (Szt), Oláhbaksa (Sz) [ALR. II—1, 58/115. olog—sánta, béna]

nyoszolyó fn. *misilȳeucă, misilȳeuci*: Oláhszentmiklós (B) [ALR. II—1, 81/162. însoțitorul miresei la nuntă—a menyasszony kísérője a lakodalomban].: m. *nyoszolyó* többesének egyesszámú átvétele.

O.

okos mn. *care-ı nănașa ocușă*: Aranyosfő (TA) [ALR. II—1, 73/MN. ce faceti cu copilul după ce s'a născut—mit csinálnak a gyerekekkel, miután megszületett?].

olaj fn. *oloi*: Borosjenő (A), Érkenéz (B), Tuzla (Cetatea-Albă), Nádasszentmihály (K), Barcánfalva, Borsa (M), Marginea (Rădăuți), Avasfelsőfalu (Szt), Oláhbaksa, (Sz), Magyarpeterd (TA); *oluoji*: Valkány (Tr); *uluoji*: Petrilla (H) [ALR. II—1, 63/MN. unt de rițină—ricinusolaj].

orbánc fn. *orbanț*: Borosjenő, Ópécska (A), Petrilla (H), Kiszetș (T), Valkány (Tr); *orbonț*: Csíkszentmihály (Cs) [ALR. II—1, 61/MN. orbalț—orbánc].

óriás fn. *ouriaș*: Kismajtény (Szt) [ALR. II—1, 39/78. uriași—óriások].

orvosság fn. *orvoșag*: Illye, Magyarcséke, Nagyürögd (B) [ALR. I—1, 109. és ALRM. I—1, 148. doctorie—orvosság].

P.

pádimentum fn. *padiment*: Érkenéz (B), Nádasszentmihály (K), Mezőszabad (MT), Kismajtény (Szt), Oláhbaksa (Sz), Bethlen (SzD) [ALR. II—1, 123/237. podele—padló].

pájesz fn. *paies*: Érkenéz (B) [ALR. II—1, 5/9. perciuni—pájesz].

pakol i. *pocolim*: Héjjasfalva (Nk) [ALR. II—1, 148/MN. boccea—csomó, kötés].

palánk fn. *palanc*: Tökésbánya (Szt); *palant*: Borsa (M), Mezőszabad (MT), Avasfelsőfalu (Szt), Magyarpeterd (TA); *pălan*: Alsóárpás (F) [ALR. II—1, 125/MN. ce fel de îngrădituri aveți—milyen kerítésük van?]; *pălanc*: Dobra (H); *pălant*: Borgóprund (BN), Barcánfalva (M), Maroshévíz (MT), Héjjasfalva (Nk), Bethlen (SzD); *palangu*: Fenes (Af), Petrilla (H) [ALR. II—1, 138/267. gard de uluci—deszkakerítés].: m. *palánk, paláng, palánt*.

pálca fn. *paljău*: Érkenéz (B) [ALR. II—1, 148/MN. cârje—mankó].

paplan fn. *poplon*: Ópécska (A), Érkenéz (B), Mikeszásza (Kk), Héjjasfalva (Nk), Kismajtény (Szt), Bethlen, Oláhszentmiklós (SzD); *poplon*: Maroshévíz (MT); *plopon* Dobra (H), Nádaszentmihály(K), Mezőszabad (MT), Oláhbaksa (Sz), Magyarpeterd (TA); *plopion*: Tökésbánya (Szt); *poclon*: Nagybúny (SzD) [ALR. II—1, 197/MN. plapomă—paplan].: m. *paplany*, *paklany*.

párkány fn. *părcanu*: Aranyosfő (TA) [ALR. II—1, 143/MN. cadru la icoană—képkeret].

párnahaj fn. *părnăhai*, *-uri*: Kismajtény (Szt); *părnăhaiu*, *părnăhai*: Tökésbánya (Szt); *părnăhai d'e perină*: Oláhbaksa (Sz) [ALR. II—1, 138/MN. față de pernă—párnahaj].

párnazsák fn. *părnăjac*: Mezőszabad (MT) [ALR. II—1, 137/MN. saltea umplută cu paie—szalmazsák].

pászma fn. *o pozmă*: Mézged (B) [ALR. I—1, 9. smoc de păr—hajtincs].

páter fn. *patăr*: Héjjasfalva (Nk) [ALR. II—1, 96/MN. călugăr—szerzetes].

patika fn. *potică*: Aranyosfő (TA) [ALR. II—1, 59/MN. alifie—kenőcs].

patikárus fn. *poticaros*: Érkenéz (B), Kismajtény (Szt); *poticarăș*: Borosjenő (A), Avasfelsőfalu (Szt); *poticarăș*: Fenes (Af), Ópécska (A), Oláhszentmiklós (B), Nádaszentmihály (K), Barcánfalva (M), Tökésbánya (Szt), Polyán (Szeb), Oláhbaksa (Sz), Bethlen (SzD); *poticariș*: Mezőszabad (MT); *poticriș*: Csíkszentmihály (Cs); *poticareș*: Petrilla (H); *poticariu*: Maroshévíz (MT), Borgóprund (BN) [ALR. II—1, 56/112. farmacist—gyógyszerész].

pating fn. *funiie sau potîngu*: Magyarpeterd (TA) [ALR. II—1, funia clopotului—harangkötél].

patyolat fn. *potîlati*: Mikeszásza (Kk) [ALR. II—1, 80/160. vâlul miresei—menyasszonyi fátyol].

pecsét fn. *peșet*: Bethlen (SzD) [ALR. II—1, 21/MN. alunică—anyajegy].

pemzli fn. *peșzli*: Kismajtény (Szt) [ALR. II—1, 149/MN. pensulă—ecset].

pincér fn. *pințar*: Borosjenő (A) [ALR. II—1, 82/164. pahar nic la nuntă—borkezelő a lakodalomban].

pingál i. *pingălită*: Borosjenő (A), Tökésbánya (Szt) [ALR. II—1, 142/MN. icoana e zugrăvită—a kép ki van festve].: m. *pingál*-ból képzett ige.

pipa fn. *tîpă*: Nádasszentmihály (K) [ALR. II—1, 121/MN. scoaba din ușorul ușii—az ajtófélbe vert ütköző]; *pipă*: Dobra (H); *tîpă*: Barcánfalva (M), Tökésbánya (Szt) [ALR. II—1, 135/MN. țățâni—ajtósarok]: m. *pipa* 'az a derékszög alakú erős vasszeg, mely az ajtót sarkánál fogva tartja'.

pislákol i. *pișlacolește*: Érkenéz (B) [ALR. II—1, 145/282. focul mocnește— a tűz pislákol]: m. *pislákol*-ból képzett ige.

pisze mn. *nas pis*: Ópécska (A), Érkenéz(B), Kismajtény (Szt) [ALR. II—1, 5/MN. nas cărn—pisze orr].

piszkáló fn. *pisçalău*: Érkenéz (B), Kismajtény (Szt) [ALR. II—1, 147/285. jăruitor—piszkafa].

pléh fn. *plehu*: Alsóárpás (F); *plev*: Fenes (Af), Borosjenő, Ópécska (A), Borgóprund (BN), Biharrósa (B), Nádasszentmihály (K), Oláhbaksa (Sz); *plec*: Sveti Mihajlo(volt Szerbia), Krassószékás (KSz), Valkány (Tr); *plîec*: Gilád (T); *pleu*: Dobra (H), Mezőszabad (MT), Novákfalva (KSz), Bethlen (SzD), Magyarpeterd (TA); *plîeu*: Petrilla (H), Maroshévíz (MT), Kiszető (T) [ALR. II—1, 120/232. aceperiș de tabla-bádogfedél].

pocok fn. *poțoc*: Érkenéz (B) [ALR. II—1, 131/254. surcea—forgács]; *poțog*: Oláhbaksa (Sz); *cui dă poțoc*: Oláhszentmiklós (B) [ALR. II—1, 152/285. piron—nagy vasszeg, pocokszeg]. : m. *pocok* 'ék, nagy vasszeg'.

pofa fn. *pofa*: Érkenéz (B), Dobra (H) [ALR. II—1, 19. mutră—pofa].

pogány mn. *pogan*: Oláhszentmiklós (B) [ALR. II—1, 49/MN. poreclă pentru un om umflat de gras—a nagyon kövér ember gúnyneve]; *fată pogană*: Aranyosfő (TA) [ALR. II—1, 71/141. fată fecioară—szűzleány].

pohárnok fn. *paharnic*: Boian (Cernăuți), Alsóárpás (F), Nádasszentmihály (K), Barcánfalva, Borsa (M), Oláhbaksa (Sz), Nagybúny (SzD) [ALR. II—1, 83/164. paharnic la nuntă—borkezelő a lakodalomban].

pokróc fn. *pocrouț*: Érkenéz, Oláhszentmiklós (B) [ALR. II—1, 148/287. pătură de lână—gyapjúpokróc]; *procuț*: Borgóprund (BN), Borsa (M) [ALR. II—1, 138/MN. scoarța pe pereți—dísz a falon].

prédikáció fn. *predicație*: Barcánfalva (M), Mezőszabad (MT); *predicație*: Avassfelsőfalu. Tökésbánya (Szt); *predicție*: Csík-szentmihály (Cs), Nagybúny (SzD); *predicață*: Bethlen (SzD) [ALR. II—1, 94/188. predică—prédikáció].

púp mn. *pup*: Ompolykisfalud (Af), Nagyléta (B), Kísszentlőrinc (MT) [ALR. I—1, 41. és ALRM. I—1, 58. cocoaşă—púp].

púpos mn. *strîmb*, *pupoş*: Csombord (Af); *i pupoş di spati*: Magyarcséke (B) [ALR. I—1, 41. cocoaşă—púp; *pupoş*: Maroshévíz (MT), Oláhbaksa (Sz), Bethlen (SzD) [ALR. II—1, 28/56. cocoaşat—púpos].

R.

ragályos mn. *rogaioş*: Kismajtény (Szt) [ALR. II—1, 57/MN. boală molipsitoare—ragályos betegség].

ragyás mn. *ăj rađ'aş*: Nagyléta (B) [ALR. I—1, 117. vărsat—himlős].

rántó fn. *rantău*: Oláhbaksa (Sz) [ALR. II—1, 121/MN. scoaba din uşorul uşii—az ajtófélbe vert kampó].

rápor fn. l. *zápor*.

református mn. *reformatoş*: Héjjasfalva(Nk); *reformatoş*: Oláhszentmiklós (B); *răformatoş*: Avafelsőfalu(Szt) [ALR. II—1, 104/MN. reformaţi—reformátusok].

retesz fn. *retezu dela zar*: Héjjaspatak(Nk); *răt'ej*: Aranyosfő (TA); *răt'iezu*: Călugăra(Bacău), Borceag(Cahul) [ALR. II—1, 120/MN. limba dela clanță—a kilincs nyelve]; *răt'ez*: Maroshévíz (MT), Aranyosfő (TA) [ALR. II—1, 129/250. clanță—kilincs]; *răt'edzu*: Larga (Jași), Borsa (M) [ALR. II—1, 121/MN. ce fel de încuietore de lemn aveți—milyen fazárunk van?]; *răt'ezu*: Furceni-Vechi (Tecuci) [ALR. II—1, 121/MN. scoaba din uşorul uşii—az ajtófélfába vert kampó].

ricinus fn. *rişinuş*: Érkenéz (B), Nádasszentmihály (K), Sveti Mihajlo (volt Szerbia), Avafelsőfalu, Tökésbánya (Szt); *reşinuş*: Kiszetó (T) Valkány (Tr); *răşinuş*: Mezőszabad (MT); *rişănuş*: Oláhbaksa (Sz); *rişiuş*: Borosjenő (A) [ALR. II—1, 63/MN. unt de rişină—ricinus olaj].

rigli fn. *riglu dila fergheceu*: Dobra (H) [ALR. II—1, 120/MN. limba dela clanța uşii—a kilincs nyelve]; *rigli*: Érkenéz (B) [ALR. II—1, 121/MN. scoaba din uşorul uşii—az ajtófélbe vert kampó].

római katolikus mn. *romoi catolic*: Nádasszentmihály(K), *romoi cōtolicuş*: Kismajtény (Szt); *remu catolic*: Boian(Cernăuți) [ALR. II—1, 103/MN. catolici—katolikusok].

rostély fn. *gard de roş'teje*: Ópécska(A), Kismajtény (Szt), Bethlen (SzD) [ALR. II—1, 138/238. gard de laşuri—léckerítés].

rovás fn. *răvaş*: Borsa (M) [ALR. II—1, 3/MN. încreţeste fruntea—ráncolja a homlokát].

rúd fn. *rud*: Kovászna (Hsz); *rudă*: Fenes (Af), Novákfalva (KSz) [ALR. II—1, 151/239. pârghie—emelőrúd]; *rud'e*: Érkenéz (B), Petrilla (H), Kismajtény (Szt); *ruduri* Héjjasfalva (Nk); *rudz*: Dobra (H), Mezőszabad (MT); *rud'i*: Oláhszentmiklós (B) [ALR. II—1, 86/171. năsălie—ravatal].

S.

sajtó fn. *șaitău* Alsóárpás (F), Novákfalva (KSz), Gilád (T) [ALR. II—1, 151/MN. macara—emeltyú, csiga]. : *sajtó* 'emelő-szerkezet'.

sánta mn. *șantă*: Ópécska (A), Gád (Tr) [ALR. II—1, 38/75. șchioapătă puțin—kissé sántít].

sápadt mn. *șapot*, *-ă*: Kismajtény (Szt) [ALR. II—1, 20/MN. palid—sápadt].

sarok fn. *șarc*, *-urj*: Borosjenő (A), Kiszető (T); *șarcă. șarci*: Ópécska (A); *șargă, șargi*: Gilád (T) [ALR. II—1, 135/MN. țățâni—sarok].

sas fn. *șoș*: Mezőszabad (MT), Héjjasfalva (Nk), Oláhbaksa (Sz); *șăș*: Bethlen (SzD); *șăh'i*: Nádasszentmihály (K) [ALR. II—1, 126/MN. 1. pari—karók, 2. stâlpi—oszlopok]. : m. *sas* 'fa-oszlop'.

sátor fn. *șatră*: Fenes (Af), Borosjenő, Ópécska (A), Borgoprund (BN) Biharrósa, Érkenéz, Oláhszentmiklós (B). Csernátfalu (Br), Csíkszentmihály (Cs), Pestișani (Gorj), Kovászna (Hsz), Dobra (H), Nádasszentmihály (K), Csernabesenyő, Krassószerékás, Krassova, Novákfalva (KSz), Barcánfalva (M), Maroshéviz, Mezőszabad (MT), Héjjasfalva (Nk), Avasfelsőfalu, Kismajtény, Tökésbánya (Szt), Polyán (Szeb), Sveti Mihajlo (volt Szerbia), Oláhbaksa (Sz), Bethlen, Nagybúny (SzD), Zimnicea (Teleorman), Gilád, Kiszető(T), Aranyosfő (TA), Gád, Óbesenyő, Valkány (Tr) [ALR. II—1, 134/259. baracă (la bâlcu)—vásáros bódé]; *șator*: Zsdrelo (volt Szerbia); *șatorlap, țelt*: Krassószerékás (KSz); *șoatăr*: Jeiași (Isztria) [ALR. II—1, 122/MN. cort—sátor].

selyp mn. *șeipeleșt'e*: Érkenéz (B) [ALR. II—1, 17/33. peltic—selyp]. : m. *selyp*-ből képzett ige.

sétál i. *mă duc și mă șităieșc*: Oláhszentmiklós (B) [ALR. II—1, 37/74. mă duc la plimbare—megyek sétálni]; *mă șeităiesc*: Piskolt (B); *mă săităliesc*: Felsőfernezely (Szt) [ALR. I—1, 96. mă plimb—sétálok]. : m. *sétál*-ből képzett ige.

sifon fn. *șifon*: Oláhszentmiklós (B) [ALR. II—1, 136/MN.

lada miresei—menyasszony ládája]; *şîfont*, *şifoant'e*: Barcánfalva (M) [ALR. II—1, 136/MN. duláp—szekrény]. : m. *sifon*; a *şîfont*: alak a magyar szó tárgyasként alakjának nominativuskénti átvétele. Gyakori jelenség. Vö. DRAGANU, Dacoromania, IV, 753—4. Több hasonló magyar jövevényszót felsorol (*but* < m. *bút*, *căput* < m. *kaput*, *tărhat* < m. *terhet*, *tărcat* < m. *tarkát*, *valost* < m. *választ*).

simít i. o *şimtujeşte*: Csíkszentmihály (Cs) [ALR. II—1, 166/MN. unge peretele cu pământ—mázolja a falat]. : a magyar *simít*-ből képzett ige.

simító fn. *şimitto*: Héjjasfalva (Nk); *şimită* u Nádasszentmihály(K); *şimită* u: Dobra (H) [ALR. II—1, 125/241. mistrie—vakolókanál].

slájer fn. *şlajer*: Fenes (Af), Borgóprund (BN), Oláhszentmiklós (B), Ciocăneşti (Câmpulung), Kovászna (Hsz), Dobra (H), Borsa (M), Héjjasfalva (Nk), Mărginea (Rădăuţi), Kismajtény (Szt), Bethlen (SzD) [ALR. II—1, 80/160. vâlul miresei—menyasszonyi fátyol].

soha ht. *n-o avut prunci şohan*: Érkenéz (B); *n-o avut copk'i şohan*: Héjjasfalva (Nk) [ALR. II—1, 71/142. femeie stearpă—meddő asszony].

sövény fn. *gard d ie şivjen*: Csíkszentmihály (Cs) [ALR. II—1, 138/268. gard de laţuri—léckerítés]. — m. *sövény* 'élő, vagy fonott kerítés'.

spárga fn. *şpargă*: Fenes (Af), Borosjenő, Ópécska (A), Érkenéz, Oláhszentmiklós (B), Alsóárpás (F), Dobra, Petrilla (H), Mikeszásza (Kk), Nádasszentmihály (K), Mezőszabad (MT), Tökésbánya (Szt), Bethlen (SzD) [ALR. II—1, 151/294. sfoară—spárga].

spór fn. *şpor*: Dobra (H), Borsa(M), Kismajtény (Szt); *şpou ru*: Érkenéz(B); *şporju*: Fenes (Af), Oláhszentmiklós (B), Barcánfalva(M), Tökésbánya (Szt) [ALR. II—1, 147/285. maşină de gătit—tűzhely].

surgyé fn. *şurdey*: Érkenéz (B) [ALR. II—1, 137/MN. saltea (umplută cu paie)—szalmazsák]. : m. *surgyé* 'szalmazsák'.

süly fn. *are şui*: Nagyléta (B) [ALR. I—1, 113. uimă—tályog, kelevény]; *îi şuju la măsîăl ie*: Valkány (Tr) [ALR. II—1, 59/MN. durere de măsele—fogfájás]; *are şui în grumaz*: Budfalva (M) [ALR. I—1, 114. astmă—asztma]; *şui*, *-uri*: Kiszetó (T) [ALR. II—1, 58/MN. hemoroizi—aranyér].

Sz.

szag fn. *șoaga*: Kismajtény (Szt) [ALR. II—1, 6/MN. miros—szag].

szakácsné fn. *socăciță*: Borosjenő, Ópécska, Érkenéz, Oláh-szentmihlós (B), Mikeszsásza (Kk), Nádasszentmihály (K), Barcánfalva (M), Avasfelsőfalu, Kismajtény (Szt), Oláhbaksa (Sz), Nagybúny (SzD), Aranyosfő (TA); *socășiță*: Dobra (H), Csernabesenyő (KSz), Mezőszabad (MT), Bethlen(SzD); *socoșiță*: Novákfalva (KSz) [ALR. II—1, 82/163. bucătăreasă (la nuntă)—szakácsné (a lakodalomban)]. : m. *szakács* + rumén *-iță* kicsinyítő képző.

szálka fn. *salcă*: Érkenéz (B) [ALR. II—1, 47/93. țandără—szálka, szilánk].

szállás fn. *sălașă*: Dobra (H); *salașurile*: Fenes (Af) [ALR. II—1, 123/MN. acareturi—gazdasági épületek].

szalmazsák fn. *sălmăjac*: Borosjenő (A), Oláhszentmihlós (B); *solmojac*: Kismajtény (Szt) [ALR. II—1, 137/MN. saltea (umplută cu paie)—szalmazsák].

számol i. *sămălește*: Nagybúny (SzD) [ALR. II—1, 2/MN. gândește—gondolkodik]. : m. *számol*-ból képzett ige.

szegés fn. *segiș*: Érkenéz (B) [ALR. II—1, 118/228. coama aco-perișului—a háztető gerince].

szegez i. *o segețlim pă păret'e*: Érkenéz (B) [ALR. II—1, 152/296. țintuesc—rászegezem]. : m. *szegez*-ből képzett ige.

szem fn. l. *tyükszem, vakszem*.

szemfog fn. *semfog* („e cam ungurește”—magyarul van): Érkenéz (B); *dinții ochiului* (szemfog, a magyar kifejezés tükörszava): Csernátfalva (Br), Alsóárpás (F), Kovászna (Hsz), Mikeszsásza (Kk), Héjjasfalva (Nk); *dinții dela ochi*: Bethlen (SzD) (ALR. II—1, 16/MN. dinții canini—szemfogak).

szeplős mn. *seplăș*: Nagyléta (B) [ALR. I—1, 26. pistrui—szeplő].

szín fn. *sin*: Kovászna (Hsz), Bethlen (SzD) [ALR. II—1, 123/MN. șopron—szín, fészter].

szívbjaj fn. *arje sîvbajăș*: Kiszszentlőrinc (MT) [ALR. I—1, 143. el suferi de epilepsie—nyavalyatörésben szenved].

szoba fn. *soba*: Ópécska (A), Biharrósa (B), Măceșul de jos (Dolj), Krassószerkás (KSz), Balș (Romanai), Zsdrelo (Szerbia); *șgobă*: Sveti Mihajlo (Szerbia), Csernabesenyő (KSz), Kiszetó (T), Valkány (Tr) [ALR. II—1, 122/236. odaia cea mică (de locuit)—kisszoba]; *soba*: Borosjenő (A), Sveti Petăr (Szerbia), Gilád (T)

[ALR. II—1, 116/MN. *odaie* (întunecoasă)—(homályos) szoba]; *soba ecstra*: Csernabesenyő (KSz); *soba*: Biharrósa (B) [ALR. II—1, 115/MN. *odaia cea gătită*—fogadó szoba].

szombatista fn. *sombotişt'e*: Érkenéz (B); *sîmbotişt*: Bethlen (SzD); *sîmbătişci*: Gilád (T) [ALR. II—1, 96/192. *sectari*—szekta tagok].

szökés mn. *sõükeçi*: Érkenéz (B) *sejkeci*: Kismajtény (Szt) (ALR. II—1, 3/6. *bălan*—szöke]. : m. *szökés*.

szürkös mn. *surcoş vason*: Érkenéz (B) [ALR. II—1, 147/MN. *muşuma*—viaszos vászon].

T.

talp fn. *bătucitură în talpă*: Oláhszentmiklós (B) [ALR. II—1, 39/77. *bătătură*—börkeményedés, tyúkszem].

támad i. *mă tãmadesc*: Felsősimánd, Mikelaka (A), Kétegyháza (Bé), Magyarcséke, Nagyléta, Piskolt, Rév, Tataros (B), Sztrimba (H), Székelyjó (K), Szamosberence, Felsőfernezely (Szt), Alsószopor, Mojgrád, Felsőkaznacs, Vármező (Sz), Alparét, Szamosjenő, Tordavilma (SzD); *mă tãmaduesc*: Mogos (Af), Hăjdieni (Bălți), Kissajó, Marosborgó (BN), Vaskohmező (B), Corni (Botoşani), Joseni, Săgeata (Buzău), Cârlibaba, Pojorîta (Câmpulung), Băneasa (Constanța), Cernăuți (Cernăuți), Taşlăc (Cetatea-Albă), Gyergyóholló (Cs), Mârşani (Dolj), Dupapiátra, Vecel (H), Cesmîr (Ismail), Ulmu (Jalomiţa), Magyarbénye (Kk), Oláhbükkös (K), Nagyzsupán (KSz), Alsóapsa, Petrova (M), Rădeşti, Piţigaia (Muscel), Broşteni, Ceahlău, Târgu-Neamţ (Neamţu), Cuizovca (Orhei), Butur (Oroszország), Balta Doamnei (Prahova), Nistoreşti Ogoara (Putna), Szamosborhíd, Szamosdob (Szt), Ecsellő, Nagyszeben (Szeb), Felsőszivágy (Sz), Felsőilosva (SzD), Cosăuți (Sorocea), Broscăuți-Vechi, Vijnicioara (Storojineți), Şcheia (Suceava), Gura Galbenă (Tighina), Aranyosfő, Csértés (TA), Beştepe (Tulcea), Parajd (U) [ALR. I—1, 137. és ALRM. I—1, 195. *mă vindec*—meggyógyulok]. : m. *támad*.

tányér fn. *păsulă în tăneri*: Novákfalva (KSz); *un tăier cu pesulj*: Krassószerkás (KSz) [ALR. II—1, 110/MN. *ce se dă preotului care umblă cu iordanul*—mit adnak a papnak, mikor szentelni jár?].

tartó fn. *tartău*: Oláhszentmiklós (B) [ALR. II—1, 124/MN. *corfă*—kosár]

tégla fn. *t'eglă*, *-e*: Borsa (M) [ALR. II—1, 120/213. 1. țiglă, 2. olană—1. cserép, 2. kupáscserép]; Borosjenő (A), Biharrósa, Érkenéz (B), Nádasszentmihály (K), Borsa (M), Maroshévíz (MT), Kismajtény, Tökésbánya (Szt), Oláhbaksa (Sz), Bethlen, Nagybúny (SzD); *tjeglă*: Avasfelsőfalu (Szt) [ALR. II—1, 125/242. cărămidă—tégla].

téglás fn. *t'eglaș*: Borosjenő (A), *t'eglar*: Biharrósa, Oláhszentmiklós (B), Nádasszentmihály (K), Barcánfalva (M), Maroshévíz (MT). Kismajtény, Tökésbánya (Szt), Bethlen, Nagybúny (SzD) [ALR. II—1, 126/243. cărămidar—téglavető]. : m. *téglás* 'téglavető'; a *teglar* alak a magyar *tégla* + *-ar* nomen agentis képző összetételéből keletkezett.

terhes mn. *tăroasă*: Borgóprund (BN), Barcánfalva (M); *grșă ori tărhatșă*: Borosjenő (A) [ALR. II—1, 72/143. (femeie) însărcinată—terhes (asszony)].

tisztál i. *tistălești*: Oláhszentmiklós (B) [ALR. II—1, 131/253. (femeia) directă (prin casă)—(az asszony) takarít (a házban). : m. *tisztál*-ból képzett ige.

tok fn. *tog dă perină*: Biharrósa (B) [ALR. II—1, 138/MN. față de pernă—párnahuzat].

toka fn. *tocai*: Nagyléta (B) [ALR. I—1, 34. bärbie—áll].

toldás fn. *toldașu*: Nádasszentmihály (K) [ALR. II—1, 131/254. surcea—szálka, forgács (amit az asztal lába alá tesznek, hogy ne billegjen)].

tornác fn. *tărnaț*: Érkenéz, Oláhszentmiklós (B), Nádsszentmihály (K), Kismajtény, Tökésbánya (Szt), Oláhbaksa (Sz), Nagybúny (SzD), Magyarpeterd (TA); *tírnaț*: Fenes (Af), Borosjenő, Ópécska (A), Borgóprund (BN), Dobra, Petrilla (H), Novákfalva (KSz), Maroshévíz, Mezőszabad (MT), Avasfelsőfalu (Szt), Bethlen (SzD), Gilád, Kiszető (T), Furcenii-Vechi (Tecuci), Aranyosfő (TA), Valkány (Tr) [ALR. II—1, 121/234. pridvor—tornác].

torokgyík fn. *torodíc*: Érkenéz (B), Kismajtény (Szt) [ALR. II—1, 60/119. anghină difterică—torokgyík].

torony fn. *torumbu,-uri*: Borosjenő (A), Biharrósa, Oláhszentmiklós (B) [ALR. II—1, 89/177. clopotniță—torony].: m. *toronyból* ~ *torombú* vagy *toronyba* ~ *toromba*, *torumba* > *torumbu*. Ez az adat is a ragos, illetőleg jellel ellátott alakok kölcsönzésének gyakoriságát bizonyítja. Vö. MNy. XXXV, 112. és XXXVII, 112.

törpe fn. *törpe*: Kismajtény (Szt) [ALR. II—1, pitici—törpék].

Ty.

tyúkház fn. *t'ucazău*: Kismajtény (Szt) [ALR. II—1, 136/264. cotețul găinilor—tyúkketrec].

tyúkszem fn. *ochiu de găină* (a magyar kifejezés tükörszava): Mezőrücs (MT), Szamosborhíd (Szt) [ALR. I—1, 187. bășics la degetele picioarelor—tyúkszem]; Csombord, Ompolykisfalud (Af), Szentjózsef (BN) [ALRM. I—1, 188. bătătură în talpă—tyúkszem, bőrkeményedés a talpon]; Petrilla (H) [ALR. II—1, 39/77. bătătură—tyúkszem, bőrkeményedés].

U.—Ü.

újesztendő fn. *ujestendjeu sașu anu nou*: Érkenéz (B) [ALR. II—1, 99/197. anul nou—újesztendő].

ülő fn. 1. *kakasülő*.

ütköző fn. *ütcăziău die zar*: Csíkszentmihály (Cs) [ALR. II—1, 12/MN. scoaba din ușorul usii—az ajtófélbe vert ütköző].

üveg fn. *uigă la lampă*: Dobra (H), Barcánfalva, Borsa (M), Avasfelsőfalu (Szt), Kiszetó (T), Aranyosfő, Magyarpeterd (TA), Valkány (Tr) [ALR. II—1, 142/MN. sticlă de lampă—lámpaüveg]; Krassószerkás (KSz) [ALR. II—1, 89/MN. ce obiceiuri deosebite aveți la înmormântare—milyen különös temetkezési szokást ismer?]; Novákfalva (KSz) [ALR. II—1, 110/MN. ce se dă preotului care umblă cu iordanul—mit adnak a papnak, mikor szentelni jár?]; *oigă*: Tökésbánya (Szt), Nagybúny (SzD); *igă*: Borosjenő, Ópécska (A), Biharrósa, Oláhszentmiklós (B), Kismajtény (Szt) [ALR. II—1, 142/MN.].

V.

vagyon fn. *vod'on, juș*: Érkenéz (B) [ALR. II—1, 84/167. zestre—hozomány].

vakablak fn. *văcoblăc*: Érkenéz (B); *fereastră urbă* (a *vakablak* tükörszava): Alsóárpás (F), Dobra (H), Mikeszásza (Kk), Nádasszentmihály (K), Mezőszabad (MT), Héjjasfalva (Nk), Oláhbaksa (Sz), Gilád (T) [ALR. II—1, 141/273. firidă—vakablak].

vakol i. *văcăleșt'e*: Mezőszabad (MT), Héjjasfalva (Nk), Kismajtény, Tökésbánya (Szt), Nagybúny (SzD) [ALR. II—1, 124/240. tencuiește—vakol]; Borosjenő (A), Dobra (H), Nádasszentmihály (K) [ALR. II—1, 116/MN. unge peretele cu pământ—mázolja a falat]; Ópécska (A) [ALR. II—1, 124/239. lipește (casa)—tapasztja

(a ház falát)]; *văcălijește*: Mikeszásza (Kk), Maroshévíz (MT), Polyan (Szab); *văcălijește*: Borgóprund (BN), Alsóárpás (F); *văcăliui*: Csernabesenő (KSz); *o văcăl ie* (vakolja: Fenes (Af) [ALR. II—1, 124/240. tencuiește—vakol].

vakolás fn. *văcălaș*: Borgóprund (BN), Mikeszásza (Kk), Tőkésbánya (Szt), Oláhbaksa (Sz), Nagybúny (SzD), Magyarpeterd (TA) [ALR. II—1, 117/MN. fencuială—vakolás]; Aranyosfő (TA) [ALR. II—1, 124/239. lipește casa—tapasztja a háze]; *văcăluială*: Alsóárpás (F) [ALR. II—1, 117/MN. : m. *vakolás*, a *văcăluială* alak a *vakol* ige névszói származéka.

vakszem fn. *vașsem*: Nagyléta, Piskolt (B), Vasláb (Cs), Szamosdob (Szt); *uă't'u uă'rb* (a magyar kifejezés tükörszava): Tataros (B), Kisszentlőrinc (MT), Szamosjenő (SzD); *uă'ciu ăl uă'rb*: Vajdahunyad (H), Mezőrűcs (MT) [ALR. I—1, 14. és ALRM. I—1, 20. támpălă—halánték]. Vö. Gáldi, MNy. XXXVIII, 152.

vályog fn. *vaioḡ,-ă*: Biharrósa (B), Nádasszentmihály (K), Mezőszabad (MT); *vaioḡă,-ge*: Avasfelsőfalu (Szt), Oláhbaksa (Sz); *va iḡă*: Borosjenő, Ópécska (A), Dobra (H), Kiszetó (T)] ALR. II—1, 125/242. căramidă—tégla]; *gard dă vaioḡă*: Borosjenő (A) [ALR. II—1, 125/MN. ce fel de îngrădituri aveți—milyen kerítésük van?].

vályú fn. *valăy, dă plevu*: Biharrósa (B); *valăy*: Fenes (Af), Krassósztékás (KSz), Sveti Mihajlo (Szerbia); *val iăy*: Zsdrelo (Szerbia) [ALR. II—1, 121/233. uluc (la streășină)—ereszcsatorna].

vánkos fn. *vancoșă*: Héjjasfalva (Nk) [ALR. II—1, 138/MN. chilotă—dunyha].

vászon fn. *vason*: Érkenéz, Oláhszentmiklos (B) [ALR. II—1, 147/MN. mușama—viaszos vászon].

véka fn. *vică*: Oláhszentmiklós (B) [ALR. II—1, 110/MN. ce se dă preotului care umblă cu iordanul—mit adnak a papnak, mikor szentelni jár?].

verem fn. l. *jégverem*.

virraszt i. *virostolesc*: Érkenéz (B) [ALR. II—1, 85/169. pri-vighează (mortul)—virrasztja (a halottat)].: m. *virraszt*.

vőfély fn. *vöyfiy*: Érkenéz (B); *vefii*: Kismajtény (Szt); *vilfey*: Oláhbaksa (Sz) [ALR. II—1, 81/162. însoțitorul miresei (la nuntă)—a. menyasszony kísérelője (a lakodalmi menetben)].

Z.—Zs.

zabola fn. *zăbală*: kivéve Románia déli részét, az egész tanulmányozott területen uralkodó alak. [ALR. I—1, 27. *zăbală*—száj-szélpállás].

záp fn. *zap*: Ópécska (A), Borosjenő, Biharrósa, Oláhszentmiklós(B) [ALR. II—1, 135/MN. *fușteii dela scară*—a lajtorja zápjai, keresztpálcái].

zapor fn. 'himlő' *zapor*: Mikelaka (A), Bél, Nagyürögd (B), Melegszaamos (K), Grörgényhodák, Mezőrúcs (MT), Szamosberence (Szt), Mojgrád, Rehó, Vármező (Sz), Alparét (SzD), Alsószolcsva, Borrév (TA) [ALR. I—1, 116. és ALRM. I—1, 161. *scarlatină*—skárlát]; Szemlak(A), Illye, Nagyürögd (B), Erdőfelek, Mocs, Székelyjő (K), Felsőfernezely, Ráksa, Szamosberence (Szt), Felsőszivágy (Sz), Csokmány, Szamosjenő (SzD), Maroslekence (TA) [ALR. I—1, 115. és ALRM. I—1,160. *pojar*—bárányhimlő]; *rapor*: Alsóapsa (M), Bojca (Szeb), Csicsógyörgyfalva, Kabalapatak, Tordavilma (SzD) [ALR. I—1, 116. és ALRM. I—1, 161.]; Bárdfalva, Budfalva, Petiwa (M), Komorzán, Mózesfalu (Szt), Oláhlápos (SzD) [ALR. I—1, 115. és ALRM. I—1, 160.].

zár fn. *zar*: Fenes (Af), Borosjenő, Ópécska (A), Biharrósa, Oláhszentmiklós (B), Alsóárpás (F), Petrilla (H), Mikeszásza (Kk), Nádasszentmihály (K), Barcánfalva (M), Maroshévíz, Mezőszabad (MT), Héjjasfalva (Nk), Avasfelsőfalva, Kismajtény, Tökésbánya (Szt), Polyán (Szeb), Bethlen, Nagybúny (SzD), Aranyosfő (TA) [ALR. II—1, 129/249. *broasca ușii*—ajtózár]; *răsăritușoria zaruli*: Fenes (Af); *retezu dela zar*: Héjjasfalva (Nk); *limbuța la zar*: Barcánfalva, Borsa (M), Maroshévíz (MT), Tökésbánya (Szt); *cățălu zarului*: Biharrósa(B); *dzar*: Ciocănești(Câmpulung) [ALR. II—1, 120/MN. *limba dela clanța ușii*—az ajtókilincs nyelve].

zsák l. *párnazsák*.

zsibbad i. *s-yo jibodlit* Piskolt (B) [ALR. I—1, 150. és ALRM. I—1, 208. *îmi amorțește piciorul*—elzsibbad a lábam].

zsup fn. *juk'*: Boian (Cernăuți); *jupk'*: Tökésbánya (Szt); *jîpk*: Alsóárpás (F); *jipi*: Csernátfalva (Br) [ALR. II—1, 115/MN. (*acoperiș*) de paie—szalmafedél].

Márton Gyula.

MUTATÓ.

Dolgozatom elején már röviden érintettem a feldolgozott 313 kifejezés fogalmkörök szerinti megoszlását. Befejezőként ilyen csoportosításban sorolom fel az atlasz magyar eredetű anyagát.

A) Emberi test, életműködés, betegségek és rokonkifejezések.

ágyékos	fog	kopár	púp
aranyér	fojt	kopasz	púpos
aranyeres	forgó	kórház	ragályos
avas	frász	kóstol	ragyás
baj	fricska	kosz	rápor
barnás	fufru	kótya	ricinus
bendő	fullad	láb	rovás
beteg	gerinc	lárma	sánta
betegség	guta	máj	sápadt
bolond	gyalog	makog	selyp
borzas	gyengés	makogó	sétál
bütyök	gyík	mandula	süly
cédula	hang	mankó	szag
comb	hátgerinc	mocsok	számol
csiga	heptika	mocsok	szem
csipás	heptikás	mocsokság	szemfog
csókás	hiba	náthás	szeplős
csomó	hibás	nyomorék	szívbj
csont	híja	okos	szőkés
csontos	hitvány	olaj	talp
csúfol	hordó	orbánc	támad
csukló	horpasz	óriás	toka
dalol	horvát	orvosság	torokgyík
derék	ideges	pájesz	törpe
dob	ispotály	pálca	tyúkszem
dobos	istáp	pászma	vakszem
dohányzik	íz	patika	verem
döglük	jaj	patikárus	zabola
dúc	jégverem	pecsét	zápor
dúcos	kancsi	pisze	zsibbad.
félkótya	kehel	pofa	púp

B) Család, születés, lakodalom, halál.

bölcső	hegedű	nyoszolyó	szakácsné
család	juss	patyolat	terhes
cseléd	leltár,	pincér	vagyon
fátyol	leltározás	pohárnok	virraszt
gazda	mulat	slájer	vőfély

C) Vallásos élet, ünnepek, szokások.

bér	fa	Lucifer	prédikáció
betlehem	farsang	lutheránus	református
bokréta	hívő	májusfa	római katolikus
búcsú	kántor	páter	szombatista
cinterem	katolikus	patíng	torony
csonka	koporsó	pingál	újesztendő
esztendő	kovász	pogány	prédikáció

D) Telek, építkezés.

ács	istálló	mester	tégla
állás	kalitka	nád	téglás
állvány	kert	palánk	tyúkház
asztalos	ketrec	pléh	vakol
bádóg	kőműves	sas	vakolás
bunkó	kulimász	símit	vályog
cölöp	kupás	sövény	vályú
drót	léc	szállás	véka
forgács	malter	szegés	záp
gabonás	mázol	szegez	zsup
gaz	mázoló	szín	tégla

E) A ház és berendezése.

ablak	harapó	korsó	pislákol
abrosz	ház	koszorú	piszkáló
csatorna	horog	lámpás	pocok
cserép	kakasülő	lepedő	pokróc
darab	kalap	mánus	rántó
derékalj	kályha	masina	retesz
dupla	karfa	meszel	rigli
ék	kaszten	meszelő	rostély
fedeles	kasztili	mutató	rúd
fedő	kefe	pádimentum	sajtó
fiók	kékítő	pakol	sarok
firhang	kendő	paplan	sifon
forgató	kép	párnahaj	spárga
fundamentum	keresztfa	párnazsák	spór
fűtő	kilincs	pemzli	surgyé
gyufa	kopogtat	pipa	szálka

szalmazsák
szoba
tányér
tartó

tisztál
toldás
tornác
ülő

ütköző
üveg
vakablak
vánkos

vászon
zár
vászon
zár

F) Vegyes.

bika
bolt
bors
cigány

cukor
domb
gombos
gyalu

hold
jóság
marha
sátor

soha
szúrkos
soha
szúrkos